

Univerzita Palackého v Olomouci

Pedagogická fakulta

Ústav pedagogiky a sociálních studií

Bakalářská práce

Jana Křiváková

Pedagogika – Veřejná správa

Právní vědomí obyvatel Kyjovska o možnosti dědění ze závěti

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a použila jen uvedenou literaturu a zdroje.

V Olomouci dne 20. 4. 2017

Jana Křiváková

Poděkování

Děkuji JUDr. Zdence Novákové Ph.D., za odborné vedení bakalářské práce, poskytování rad a materiálových podkladů k práci.

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Jana Křiváková
Katedra:	Ústav pedagogiky a sociálních studií PdF UP
Vedoucí práce:	JUDr. Zdenka Nováková Ph.D.
Rok obhajoby:	2017

Název práce:	Právní vědomí obyvatel Kyjovska o možnosti dědění ze závěti
Název v angličtině:	Legal awarness in connection with testate succession in Kyjovsko area
Anotace práce:	<p>Bakalářská práce se zabývá popsáním a seznámením s oblastí dědického práva a právním vědomím obyvatel Kyjovska. Obsahuje popis vývoje dědického práva, pojmy v něm používané a jejich charakterizaci, vysvětlení posloupnosti v dědických třídách, náležitosti posledního pořízení, způsoby, kterými mohlo dojít k vydědění nepominutelných dědiců a dědické tituly, které se používali nebo používají od 12. století do současnosti. Dále teoretická část objasňuje pojem právního vědomí, jeho význam v naší společnosti a složky právního vědomí. Přibližuje různé sociologické pohledy na to, jak se právní vědomí dělí a jaká je motivace lidí dodržovat zákony. Empirická část práce zjišťuje a vyhodnocuje, jak obyvatelé Kyjovska znají problematiku dědění ze závěti a analyzuje jejich vzdělávací potřeby a nedostatky v této oblasti.</p>
Klíčová slova:	Dědické právo, Právní vědomí, Závěť

Anotace v angličtině:	<p>This bachelor thesis pursues to describe the area of inheritance law and legal awareness of Kyjovsko population about the possibilities of testate succession. Included is a description of the development of inheritance law, as well as explanation of established terms and their characterization. My thesis further explores areas such as intestate succession, requirements of last will, disinheritance of non-negligible heirs and parts of history of inheritance law from 12th century to present. Theoretical section of my thesis focuses on legal consciousness - it's significance in today's society and integral components. Mentioned are several sociological approaches on categorizing legal consciousness and on general public's motivation to abide by the law. The research evaluates how familiar are residents of Kyjovsko with testate succession, and analyzes educational needs and shortcomings in this area.</p>
Klíčová slova v angličtině:	Inheritance law, Legal awarness, Last will
Přílohy vázané v práci:	1. Dotazník
Rozsah práce:	57 stran
Jazyk práce:	Český jazyk

Obsah

Úvod.....	8
1 Právní vědomí	10
1.1 Složky právního vědomí	11
1.2 Znalost práva.....	12
1.3 Mínění o právu	12
1.4 Právní vědomí a dědické právo	13
2 Historie dědického práva.....	15
2.1 Historické pojmy v dědickém právu	15
2.2 Dědění od 13. do 19. století	17
2.2.1 Dědic v 17. století	17
2.3 Dědické právo od roku 1811 do současnosti.....	18
2.3.1 ABGB.....	18
2.3.2 Dědění od roku 1950 do současnosti.....	19
3 Dědické právo	21
3.1 Základní pravidla	21
3.2 Pořízení pro případ smrti.....	22
3.3 Dědění ze zákona, dle dědických tříd.....	22
3.4 Vydědění	23
3.5 Dědická smlouva.....	24
3.6 Odkaz	25
3.7 Závěť	25
3.7.1 Náležitosti závěti.....	26
3.7.2 Závěť pořízená soukromou listinou	26
3.7.3 Závěť pořízená veřejnou listinou	27
3.7.4 Doložení času.....	28
3.7.5 Přední dědic a následný dědic	28
3.8 Pozůstalost s dluhy a její dědění	29
3.8.1 Výhrada soupisu.....	29
4 Demografie Kyjovska	30
5 Analýza informací z výzkumného šetření.....	32
5.1 Stanovení cíle empirické části.....	32
5.2 Stanovení výzkumného problému.....	32
5.3 Stanovení výzkumných otázek.....	33
5.4 Dotazníkové šetření.....	34
5.5 Skladba respondentů	34
5.6 Vyhodnocení získaných dat	36

5.7	Shrnutí výsledků	50
	Závěr	52

Úvod

Smrtí člověka zaniká, jak fyzické tělo, tak jeho způsobilost, mít práva a povinnosti, ovšem práva a povinnosti majetkové povahy nezanikají, ale přecházejí a na konci dědického řízení vstoupí na jinou fyzickou osobu, tedy dědice. Tento proces ošetřuje dědické právo, několika formami pořízení pro případ smrti. Nejsilnějším dědickým titulem je dědická smlouva, která je dvoustranným právním aktem, následuje ji závěť, dědění ze zákona a odkaz. Dědění ze zákona se opírá o zkušenost a zvyky, kdy majetek, který zůstavitel shromáždil zůstává osobám jemu nejbližším, tedy rodině. Podmínky, ve kterých zůstavitel prožil svůj život, ale mohou způsobit, že zůstavitel si nebude přát, aby došlo k převodu majetku, dle zákona. Má tedy možnost využít dědickou smlouvu, kterou sepiše ještě za svého života u notáře, po dohodě s dědicem nebo využije možnost jednostranného právního aktu, tedy sepiše závěť. Závěť bude dle mého názoru mít větší použití než dědická smlouva z prostého důvodu, a to že je pro zůstavitele snáze zrušitelná. Závěť může zůstavitel určit okruh dědiců s ohledem na situaci panující v jeho rodině, málokomu bude asi lhostejné, kdo sklídí plody jeho celoživotní práce, tento institut má tedy i motivační charakter, protože to, co jsme celý život vytvářeli dostanou díky závěti případně dědické smlouvě osoby, na kterých nám skutečně záleží a které nemusejí nutně patřit mezi zákonné dědice. A právě tato svoboda v nakládání s majetkem byla jedním z důvodů mého volby tématu bakalářské práce.

Téma bakalářské práce je Právní vědomí obyvatel Kyjovska o možnosti dědění ze závěti. Toto téma jsem si vybrala, protože právní vědomí považuji za důležité a problematiku, která se s ním pojí mě zajímá, díky mé zálibě v sociologii a filozofii, také jsem ve svém okolí jsem často zaznamenávala negativní názory na náš právní systém a výsledky jeho fungování, proto mě zajímala celková obeznámenost lidí s tímto systémem. Občanský zákoník prošel rekonstrukcí a účinný byl od 1.1. 2014, což je poměrně krátká doba, pro občany, na to, aby se s ním takzvaně sžili. Vzhledem k tomu, že jsem se rozhodla jít cestou kvantitativního šetření, tedy zjišťovat jaká je informovanost ohledně právního předpisu, rozhodla jsem se pro výběr dědického práva, krom výše uvedeného důvodu, také proto, že se s ním většina občanů ČR během života, alespoň jednou setká a pojmy, na které se budu ptát v dotazníku by mohli znát. Šetření je zacíleno na oblast Kyjovska, jednak z praktických důvodů proveditelnosti a také proto, že je to zemědělský kraj, ve kterém bylo

z historického hlediska zvykem dědit ze závěti, kvůli tomu, že lidé nechtěli, aby se dělil statek a hospodářství mezi více potomků.

Cílem teoretické části mé práce je popsat význam a obsah pojmu právního vědomí, vysvětlit jakým způsobem právní vědomí v naší společnosti funguje, jaké má složky a jak je vnímáno ze strany odborné veřejnosti. Specifikovat vývoj úpravy závěti z formálního hlediska, na našem území v průběhu historického vývoje od 12. století do současnosti. Objasnit dědické tituly, pojmy, nebo postupy, které byly používány při nabývání dědictví. Dalším dílčím cílem je interpretovat jaký význam měl, ve středověku a později termín dědic, co bylo předmětem dědictví a jaké byly posloupnosti v dědění ze zákona. Dále popis dědických titulů v Zákoně č. 89/2012 Sb. občanského zákoníku se zaměřením na specifikaci náležitostí závěti, možností zůstavitele při vydědění nepominutelného dědice, postupu v případě zadlužené pozůstalosti aj. Empirická část bakalářské práce analyzuje právní vědomí obyvatel Kyjovska o možnosti dědění ze závěti, interpretuje údaje zjištěné dotazníkovým šetřením, které bylo vytvořeno na základě výzkumného problému a výzkumných otázek a vyvozuje závěry ze zjištěných dat.

Teoretická část

1 Právní vědomí

Jedná se o termín, který spadá do právní teorie a filozofie. Právní vědomí podle Večeři „...představuje odraz právní oblasti ve vědomí lidí. Určuje jejich právní vědomí světa, jejich přístup k právu, jejich dodržování práva, jejich každodenní chování v právních vztazích“ (Večeřa aj., 2015, s. 11). Právní vědomí určuje spolu s obecnou morálkou psané i nepsané normy společnosti, stejně tak má velký vliv na pocit právní jistoty, který lidé cítí, když zákonům ve své společnosti rozumí. V základech právního vědomí je představa spravedlnosti, které by se mělo dostat všem, je to vnímání toho, co nám takříkajíc „po právu“ náleží. „Právní vědomí je idea práva, tzn. teoreticky na platném právu nezávislá a od něho odlišná i když třeba obsahově stejná představa o tom, co je po právu.“ (Knapp, 1995, s. 82)

V našem právním systému máme zásadu právní jistoty viz výše. Ona jistota, že se každému občanu České republiky dostane ze strany orgánů veřejné moci stejného zacházení, že právo fungující na principu analogie bude v podobných případech rozhodovat podobně je určující pro většinu lidí. Nicméně právní systém ČR je komplikovaný a nepřehledný, kvůli neustálým změnám a většina občanů podle Večeři nedostane možnost tyto změny vůbec reflektovat. Důležitým obsahem právního vědomí je právě postoj k právu, právní citění společnosti, kterého nelze dosáhnout bez určitých empirických znalostí v oblasti práva (Večeřa aj., 2015, s. 12). Právní vědomí je tedy jakýmsi mostem spojujícím zákon a následné chování jednotlivce.

Právní vědomí bylo a možná je i dnes považováno za poněkud méně důležité. Právní normy by měly být dostatečně jasné ohledně toho co je dovoleno a co už ne. Vychází se tedy z teorie, že existuje soulad mezi právní normou a následným chováním a míněním společnosti o správnosti nebo nesprávnosti takového jednání. Sociologické výzkumy, ale dokazují, že nelze předpokládat, že pouze kvůli existující možné sankci při porušení ne příliš vžitého zákona (vžitým zákonem je myšleno například obyčejové právo nebo právní normy upravující klasické trestné činy) se budou lidé chovat podle legislativních norem (Večeřa, 2002) Nevíme, zda se lidé chováním přizpůsobují normám anebo naopak, normy chování – kodifikují zavedené chování. (Večeřa aj., 2015, s. 20)

Večeřa rozděluje koncept právního vědomí na evropský a americký. Evropský koncept se zaměřuje spíše na znalosti právních norem, ohodnocení platných právních norem a představy dobrého nebo žádoucího práva (Večeřa aj., 2015, s. 21). Americká antropoložka a socioložka Susan Silbey tvrdí, že právní vědomí je koncept, který vyjadřuje analytické chápání a význam práva cirkulujícího v sociálních vztazích.¹ Právní vědomí odkazuje na to co lidé dělají, stejně jako na to co o právu říkají (New Oxford Companion to Law, 2008). Naše právní vědomí vychází z tzv. živého práva o němž psal Ehrlich, což byly spíše nepsané a samovolně dodržované sociální normy. Z těchto sociálních norem pravděpodobně vyšly první oficiální právní normy. Nicméně ne všude se „živé právo“ a právo stanovené zákony scházejí, velmi často se diametrálně liší.

1.1 Složky právního vědomí

Podle Večeři můžeme právní vědomí rozdělit na části a to: poznávací, hodnotící a volní (Večeřa aj., 2015, s. 25).

Viktor Knapp rozdělil právní vědomí na:

1. *„Právní vědomí de lege lata – to se podle něj projevuje jako znalost práva ve formě představ a informací o konkrétním právním systému a o možných způsobech jednání podle práva.*
2. *Právní vědomí de lege ferenda – projevuje se ve formě racionálních a emocionálních hodnotících soudů, postojů, pocitů, emocí, nálad, představ a idejí v dimenzích správné – nesprávné právo, spravedlivé – nespravedlivé právo apod.“* (Knapp, 1995, s. 83).

Britští právní sociologové, o kterých se zmiňuje Večeřa, tvrdí, že právní vědomí má dvě složky, a to znalosti práva a mínění o právu. (Večeřa aj., 2015, s. 25)

Za nejuchopitelnější model považuji model britského právního sociologa Rogera Cotterella, v dalším textu bych tedy použila jeho model, protože v oblasti právního vědomí a jeho složek se autoři odborných publikací neshodují.

---

¹ The study of legal consciousness documents the forms of participation and interpretation through which actors sustain, reproduce, or amend the circulating (contested or hegemonic) structures of meanings concerning law.

1.2 Znalost práva

Ta je podle M. Rehbintera, kterého cituje, ve své knize Urban, stejná jako naše obeznámenost s daným zákonem. Je to znalost toho, co v dané společnosti je v souladu se zákony a jaké chování je nelegální. (2013, s. 22)

Urban upozorňuje na výrok francouzského právního sociologa Jeana Carbonniera, který prohlásil, že je „*zřejmým nepochopením reálného stavu, když požadujeme po člověku, aby intuitivně (tedy bez, toho, aby právo aktivně studoval) znal to, co se čtyři roky (u nás pět) studuje na univerzitě a deset let získává v praxi, a přesto to často nestačí.*“ (Urban, 2013, s. 23)

Právní normu podle Urbana nepředstavuje pouze text, kterým je zapsána ve Sbírce zákonů, ale i znalost, toho, jak se s danou normou zachází v praxi. Aplikace právní normy totiž může být různě přizpůsobena, například soudem a výsledkem je, že dojde k zásadnímu posunu reálného obsahu, pokud nevíme, jak je tato právní norma v praxi aplikována, de facto ji neznáme (Urban, 2013, s. 23).

Navíc právní jistotu ve společnosti znehodnocují časté změny zákonů, je tedy třeba zvážit, zda přínos právní normy alespoň vyváží obtíže s vžitím této normy společností, které je původně určena ke prospěchu.

1.3 Mínění o právu

Náš názor na právo, naše hodnocení toho, zda je platné právo spravedlivé a morálně správné. Mínění o právu, tedy to, co si oněm myslíme, kritický pohled, kdy zvažujeme, jak působí platné právo v realitě a jak bychom si my představovali, že působit bude. Tedy přiměřenost trestu vůči činu. Do těchto úvah se promítají naše názory, hodnoty a také na ně má vliv naše povaha, popřípadě emoce. Podle Urbana je možné, že na základě intuice vlastně víme, co je správné (Urban, 2013, s. 28).

Urban se zabývá tím, proč se lidé vlastně právem řídí, když většinou podle výzkumů připadá systém práva nespravedlivý. Odvolává se na Rehbintera, který rozčlenil společnost na tři skupiny, podle toho, jak se k právu staví a jaká je jejich motivace se právním systémem řídit.

1. Řídí se podle sankcí.

Tato skupina si racionálně zhodnotí poměr zisku a ztrát, při případném porušení normy. Samozřejmě za předpokladu, že normu jedinec zná. Tento způsob „ekonomické“ kalkulace jde uplatnit pouze v ojedinělých případech jako porušení daňových předpisů nebo porušení pravidel silničního provozu. Lidé nejsou podle výzkumů zdaleka, tak racionální a často reagují poměrně nelogicky, je tedy otázkou, zda první skupina existuje (Urban, 2013, s. 34).

2. Dodržuje normy, protože se s nimi ztotožňuje.

Buď normy dodržují, kvůli tomu, že je dodržuje většina anebo, proto že se jimi řídí jejich osobní vzor.

3. Dobrovolně normy akceptuje.

Tato skupina si normy zvnitřňuje, jsou v souladu s jejich právním cítěním. Pro právní systém je to skupina ideální, protože se drží pravidel, bez vnější kontroly i když je to za daných podmínek nevýhodné (Urban, 2013, s. 35).

Podle Urbana se společnost dělí na dvě skupiny lidí. Na vzdělanou, úspěšnou a dobře zajištěnou menšinu a většinu, která vzdělaná není, příliš úspěšná také ne a s tím se pojí i malé finanční prostředky, které by mohly situaci změnit. Menšina ovládá důležitá a dobře placená místa ve společnosti a z toho pramení neochota podílet se na chodu státu onou ne tak šťastnou většinou. Společnost, která nemá společné cíle se začne rozpadat na frakce. Pokud většina nemá chuť účastnit se chodu státu, tak nemá zájem, se seznamovat ani se vznikajícími právními normami, a tudíž je nedodržuje a pokud ano, tak pouze se značnou neochotou a pocitem ukřivdění. Ve výsledku máme společnost, kde je základem státu aktivní občan, nositel základních práv a svobod, ale už neví jak tyto práva a svobody využít nebo je tak znechucen politickým děním, že se o to odmítá snažit. Demokracie bez aktivních občanů seznámených se svými právy a podílejících se na správě věcí veřejných nemá smysl a může se poměrně snadno zhroutit. Je tedy zásadní, aby znalost základů práva byla pro běžného občana samozřejmostí. (Urban, 2013, s. 38–42)

1.4 Právní vědomí a dědické právo

Dědické právo patří mezi ty části našeho právního systému, se kterými se během života téměř každý, aspoň jednou setká. Ať už jako zůstavitel nebo dědic. Což v důsledku zvyšuje právní vědomí veřejnosti v této oblasti. Existují různé právní poradny, kam lidé mohou jít,

pokud potřebují poradit ohledně dědictví. Některé neziskové organizace či společenská centra (knihovny) běžně pořádají semináře, na kterých se věnují výkladu základů práva. Nesmíme opomenout různá školská zařízení. Nicméně využití těchto zdrojů informací, vždy záleží na tom, jak moc se daná osoba rozhodne být aktivní, zda ji problematika zajímá nebo jen potřebuje vyřešit konkrétní situaci.

2 Historie dědického práva

Smrt je neoddelitelnou součástí lidských životů, během života lidé nabývají nebo pozbývají různé materiální statky a práva, které obvykle chtějí převést na své potomky.

Vlastnictví, jehož první známky můžeme najít v 5. stol. př. n. l., tedy v době kodifikace římského práva, která proběhla tzv. Zákonem dvanácti desek (Kovářová, 2015, s. 11). Aby mohlo dědické právo vůbec vzniknout, muselo existovat vlastnictví, což je podle NOZ vše, co někomu patří, všechny jeho věci hmotné i nehmotné. (Zákon č. 89/2012, občanský zákoník, § 1011). Zkráceně tedy majetek a práva fyzické osoby. Je celkem přirozené, že se lidé snažili, aby mohli přenést majetek svých předků na sebe, převážně se tedy snažili muži, ženám bylo v průběhu dějin právo dědit přiznáno málokdy, obvykle před manželkou dostali přednost i vzdálení bratřenci a toto platí napříč kulturami a časem až do dob moderního práva. Tato společenská nerovnost byla částečně ošetřena tzv. věnem, které žena obdržela při uzavření manželství, následně po rodičích mohl dědit např. její bratr, jeho syn, vnuk nebo jakýkoliv jiný mužský příbuzný, pokud takový neexistoval majetek zdědila žena, tedy dcera. (Adamová, Sýkora, 2013, s. 27)

2.1 Historické pojmy v dědickém právu

Nápadní zápis – byl stvrzením, které zastupovalo dnešní veřejný registr. Zápis byl proveden do velkých či malých zemských desek. Do těchto desek se psalo, kdo disponuje, s jakým majetkem nebo jaké má kdo dluhy a vůči komu. Pokud byl takový zápis proveden vylučovalo se odúmrtí právo panovníka a statky připadaly příbuzným i nepříbuzným osobám (Adamová, Sýkora, 2013, s. 29-34). Dědic se tak víceméně stával věřitelem zůstavitele a pokud obmýšlený dědic zemřel, majetek zdědili jeho dědicové a nikoliv panovník.

Darování pro případ smrti – byla možnost, jak pořídit s majetkem a zabránit, tak odúmrtímu právu. Byl proveden zápis do zemských desek, který určil, že v případě úmrtí zůstavitele bude majetek převeden na určenou osobu, nicméně k převedení majetku mělo dojít nejpozději do roka od aktu zapsání. Podle Sýkory existují pochybnosti o tom, zda tento způsob majetku spadá do dědického práva, protože se jedná o jednání mezi živými a mohlo dojít k omylu, kvůli jinému jazyku v tehdejší době, kdy dobový pojem „dědictvie“ nemusel nutně mít stejný význam jako v současnosti. (Adamová, Sýkora, 2013, s. 34)

Kšaft – tato listina musela být vložena do zemských desek a měla být zařazena mezi výhrady v nápadním zápisu. Byla méně právně silná než nápadní zápis. Podle Sýkory byl kšaft pouhým prostředkem singulární sukcese, tedy „jednou z forem právního nástupnictví, kdy právní nástupce vstupuje do určitého práva svého právního předchůdce.“ (Universität Regensburg, 2017). Nicméně i přesto zde byla nutnost pečete zůstavitele a pečeti dvou jeho svědků, aby byla listina platná. (Adamová, Sýkora, 2013, s. 36) V 15. století se kšaft rozdělil do dvou skupin, a to kšaft mocný, ten se týkal nemovitého majetku a musel mít souhlas panovníka a kšaft jiný, v němž mohl šlechtic odkázat movité věci svobodně, podle své vůle. V této době měl kšaft stejnou právní sílu jako nápadní zápis, význam měl vždy první projev vůle. S termínem kšaftu souvisí mocný list, ten šlechtic potřeboval pro dispozici s nemovitým majetkem Podle Sýkory bývalo obvyklé, že kšaft pouze doplňoval zákonnou posloupnost dědiců. (Adamová, Sýkora, 2013, s. 73)

Spolek – byl založený na základě smlouvy a na jedné straně vystupovalo více účastníků. Tyto osoby se sdružili za určitým, tehdejším právem, povoleným účelem. Spolek bylo možné založit pouze se souhlasem panovníka nebo většího zemského soudu. Společník musel učinit pořízení, které v případě jeho smrti opravňovalo k nabytí pozůstalosti jeho společníka, jinak byla pozůstalost převedena na nejbližšího žijícího příbuzného. (Adamová, Sýkora, 2013, s. 45-49)

Mocný list – pokud chtěl šlechtic odkázat svůj nemovitý majetek, tak musel mít povolení panovníka. Šlechtici tento dokument získávali desítky let, před pořízením kšaftu. Byla to tedy plná moc a svolení panovníka, aby šlechtic kdykoliv během svého života mohl odkázat veškerý majetek. Mocný list v některých případech nahrazoval zápis do zemských desek. (Adamová, Sýkora, 2013, s. 57) Tímto dokumentem museli být kšafy opatřeny do roku 1627.

Do roku 1627, tedy stála na nejvyšším stupni hierarchie dědické posloupnosti posloupnost zákonná, pramenící z příbuzenského stavu se zůstavitelem. Pokud toto právo zaniklo, vyměření všech dědiců majetek připadl panovníku. Existovali celkem časté výjimky, kdy panovník udělil mocný list, který umožnil šlechtici odkázat majetek komukoliv, tento dokument se podle Sýkory vydával za nemalou úplatu.

2.2 Dědění od 13. do 19. století

Podle Sýkory a Kovářové nelze v českých právních památkách nalézt přesné definice pojmů, které byly tehdy používány, pravděpodobným důvodem byla obecná znalost těchto pojmů, právní úprava vysvětlovala spíše podrobnosti. Nicméně se drží rozdělení majetku na věci movité a nemovité. Mezi věci nemovité patřila ve feudalismu především půda, věci movité určil Viktorín Cornelius ze Všehrd r. 1499, který v té době vytvořil určitý polooficiální záznam a výklad o českém šlechtickém právu, jako „...*všecko což jest v domě, ve dvoře nebo na poli s příčin ruky a práce lidské připraveno, kromě dna a gruntův...jsú také kterýž klenoty, listy a peniaze hotové...koni, krávy, ovce, svině, husy...*“ (Adamová, Sýkora, 2013, s. 37)

Dědická posloupnost byla testamentární nebo intestátní (zákonná). Nejbližší dědicové, kteří by dnes byli v první a druhé dědické třídě, byli považováni za příbuzné nedílné (nejbližší). Do roku 1627, kdy platilo Vladislavské zřízení zemské, bylo upřednostňováno dědění ze zákona, před dědění ze závěti. Jakmile neměl zůstavitel dědice zákonné, tak mohl použít testament, aby nedošlo k tzv. odúmrti, kdy dědil panovník. (Adamová, Sýkora, 2013, s. 24)

Ve 14. století byla podle Sýkory posloupnost v dědění následující. Dědili nejbližší příbuzní, v linii přímé a mužští dědicové měli přednost před ženskými, řeč je o lidech ve šlechtickém stavu. Dle tehdejších zákonů musel k dispozici s majetkem dát souhlas panovník jinak byla nezákonná, písař v takovém případě dostal trest smrti a šlechtici byl majetek zabaven.

2.2.1 Dědic v 17. století

Dědit mohl v této době pouze člověk ze šlechtického stavu, právo jiných, než šlechtický obyvatel zemí českých bylo upraveno právem zvláštním, nebylo jim umožněno vkládat do zemských desek (ty sloužili k zápisu majetku rodů). (Adamová, Sýkora, 2013, s. 44) Se souhlasem panovníka se dědicem mohla stát i církev, měšťan nebo „dědinník“, ten byl, ale udělován omezeně. (Adamová, Sýkora, 2013, s. 22) Dědit nemohli potomci z tzv. „neřádného zplození“, což znamená nemanželského, tito se nepřipouštěly ani k spornému řízení o dědictví. Na to, aby byli tito potomci vyloučení stačilo pouhé nařčení z toho, že jsou nemanželskými dětmi, aby byla znovu připuštěna možnost jejich dědění museli toto nařčení vyvrátit (Adamová, Sýkora, 2013, s. 38). Zásadní změnou, prošlo středověké dědické právo v roce 1627, kdy došlo k obnově absolutistické formy řízení státu a větší moc byla v rukou panovníka a duchovenstva.

Průběh dědického řízení do roku 1627:

Zůstavitel zemřel, podle zákonné posloupnosti dědili nedílní příbuzní (syn, dcera, mužský příbuzný). Pokud nedílní příbuzní nebyli dědilo se podle: spolku, nápadního zápisu nebo kšaftu, tedy dědil dědic z poslední vůle. Pokud zůstavitel žádný z těchto dokumentů nepořídil nastávala odúmrť, tedy dědil panovník. (Adamová, Sýkora, 2013, s. 82)

Po roce 1627, kdy byl místo stavovství uplatňován absolutistický způsob vlády, došlo k obnovení zřízení zemského. Došlo tedy i k následujícím změnám v dědické posloupnosti.

Zůstavitel zemřel, dědila osoba určená kšaftem. Neexistoval-li kšaft, dědili po otci synové, vnukové, pokud nebylo mužských potomků dědily dcery, vnukové a vnučky (= tzv. descendentí). Neexistovali-li descendentí, dědil otec a bratři, pokud nebyli, tak dědily matka a její dcery (= tzv. ascendentí). V případě neexistence ascendentů dědil nejbližší příbuzný po otci, mužského pohlaví, pokud nebylo muže, mohla dědit příbuzná žena. (tzv. kolateráti). Když nebyl nikdo z předchozích skupin dědil manžel. Pokud nebyl ani manžel, pozůstalost připadla královské komoře. (Adamová, Sýkora, 2013, s. 105)

2.3 Dědické právo od roku 1811 do současnosti

V tomto období byly na území České republiky, účinné předpisy v tomto pořadí ABGB, Zákon č.141/1950 Sb., občanský zákoník, Zákon č.40/1964 Sb., občanský zákoník a Zákon č.89/2012 Sb., občanský zákoník. Podrobnější popis jejich obsahu viz následující kapitola.

2.3.1 ABGB

Roku 1811 byl patentem císaře Františka I. vyhlášen Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch für die gesammten Deutschen Erbländer der Österreichischen Monarchie, česky Obecný zákoník občanský, ve zkratce ABGB, ten upravuje problematiku dědického práva v hlavě osmé. Rozlišuje mezi posloupností testamentární, zákonnou a dědickou smlouvou, která mohla být uzavřena pouze mezi manželi. Testamentární posloupnost měla přednost, před zákonnou posloupností. V případě, že se zůstavitel dopustil omylu, bylo jeho pořízení považováno za neplatné. Testament v 19. století musel obsahovat podobné náležitosti jako v současnosti, například: co je předmětem dědictví, datum, vlastnoruční podpis zůstavitele aj. Zajímavostí je, že zůstavitel mohl v té době svou závěť podstatně omezit osobní svobodu

dědice. Například šlo uložit podmínku (tehdy výminka), která stanovovala, že pokud dědic vstoupí do manželství s osobou, která nebyla podle zůstavitele přijatelná, přijde o pozůstalost. Podle ABGB bylo také možné sepsat tzv. Společnou závěť, ale tento právní akt byl umožněn pouze snoubencům nebo manželům a v případě, že bylo jejich manželství prohlášeno za neplatné, byla tato společná závěť zneplatněna. Zákonnou posloupnost upravil ABGB na čtyři třídy. V první třídě manželské i nemanželské děti zůstavitele a jejich potomci, ve druhé třídě jeho rodiče, sourozenci a jejich potomci, ve třetí třídě dědili dědové a báby se sourozenci rodičů a ve čtvrté třídě pradědové a prabáby zůstavitele (Adamová, Sýkora, 2013, s. 119).

Už tehdy byl zaveden termín nepominutelného dědice, který určil, že potomek, popřípadě rodič zůstavitele dostane i v případě, že byli opomenuti v závěti půlku z části pozůstalosti, na kterou by jinak měli nárok. Podmínky pro vydědění byly podobné jako dnes, tedy odsouzení pro zločin, ponechání zůstavitele v nouzi, vedení života příčího se veřejné mravnosti a jedna specifická pro tehdejší dobu a tou bylo odpadnutí od křesťanství (Adamová, Sýkora, 2013, s. 120).

2.3.2 Dědění od roku 1950 do současnosti

ABGB byl převzat do právního systému Československé republiky po roce 1918. Po úpravách byl dokončen v roce 1937, nicméně začala druhá světová válka a tento zákon nikdy nevešel v platnost. Po roce 1950 byla vzhledem k tehdejšímu režimu, tak podrobná úprava dědického práva zbytečná, bylo tedy zjednodušeno. Úprava dědického práva proběhla v rámci právníkové dvouletky a zákon č. 141/1950 Sb. řešil dědické právo v části páté, hlavě třicáté čtvrté. Dědická smlouva byla z dědických titulů vypuštěna, taktéž výminky a příkazy, důvody vydědění byly ponechány, do nepominutelných dědiců zařadil tento zákon i rodiče a staré rodiče, v případě jejich hmotné nouze nebo práceneschopnosti. V dědických třídách došlo, ke změnám v 1. skupině dědili děti a manžel, ve druhé skupině, kromě manžela také druh, který žil se zůstavitelem dlouhodobě ve společné domácnosti nebo na něm byl odkázaný výživou. Manžel měl nárok na polovinu dědictví.

V roce 1964 by schválen zákon č.40/1964 Sb., občanský zákoník, který upravoval dědické právo hlavě třetí, části sedmé. Oproti občanskému zákoníku platnému od roku 2012, zde nebyla možnost pořídit závěť s úlevami, nedala se určit dědici podmínka, nepominutelný dědic měl vyšší povinný díl a důvody k vydědění byly následující: *„Zůstavitel může vydědit potomka, jestliže*

- a) v rozporu s dobrými mravy neposkytl zůstaviteli potřebnou pomoc v nemoci, ve stáří nebo v jiných závažných případech,*
- b) o zůstavitele trvale neprojevuje opravdový zájem, který by jako potomek projevovat měl,*
- c) byl odsouzen pro úmyslný trestný čin k trestu odnětí svobody v trvání nejméně jednoho roku,*
- d) trvale vede nezřízený život. “ (Zákon občanský zákoník, 1964, § 469a).*

Oproti současnosti, zde chybí možnost vydědění na základě marnotratného chování nebo zadlužení dědice. V zákoně nebyla zavedena možnost zvolit si dědice náhradníka, celkově byla svoboda zůstavitele v pořízení pro případ smrti podstatně omezena. Občanský zákoník z roku 1964 obsahoval pouze čtyři dědické skupiny. Posloupnost při dědění ze zákona byla následující:

- „1. skupina: zůstavitelovi děti, manžel nebo partner, a to rovným dílem,*
- 2. skupina: manžel nebo partner, zůstavitelovi rodiče a dále ti, kteří žili se zůstavitelem nejméně po dobu jednoho roku před jeho smrtí ve společné domácnosti a kteří z tohoto důvodu pečovali o společnou domácnost nebo byli odkázáni výživou na zůstavitele.*
- 3. skupina: dědí stejným dílem zůstavitelovi sourozenci a ti, kteří žili se zůstavitelem nejméně po dobu jednoho roku před jeho smrtí ve společné domácnosti a kteří z tohoto důvodu pečovali o společnou domácnost nebo byli odkázáni výživou na zůstavitele.*
- 4. skupina: dědí stejným dílem prarodiče zůstavitele a nedědí-li žádný z nich, dědí stejným dílem jejich děti“ (Zákon občanský zákoník, 1964, § 473-§ 475a).*

3 Dědické právo

V Novém občanském zákoníku účinném od roku 2014 se podle Adamové občanské dědické právo vrací ke svému počátku, k právní úpravě dědictví, která se tedy spíše přiklání k občanskému zákoníku z roku 1811 ABGB (Adamová, Sýkora, 2013, s. 121). Podrobnější popis dědění podle NOZ viz následující kapitola.

3.1 Základní pravidla

Jak již bylo řečeno výše dědické právo bylo poznamenáno změnou, která se udála s nástupem komunistické režimu, kdy bylo zestručněno, protože se nepředpokládalo nashromáždění dostatečně velkého majetku, který by bylo třeba dělit složitějším způsobem. Nový občanský zákoník přinesl větší svobodu zůstaviteli v naložení se svým majetkem, zvýšil odpovědnost dědiců za zůstavitelovy dluhy a mnoho dalšího. Dědické právo je zpracováno v zákonu č. 89/2012 Sb., občanském zákoníku, v části třetí, která se zabývá absolutními majetkovými právy, tedy právy, která působí proti každému a mají donucovací charakter. Strany se nemohou volně domluvit na ničem co není zákonem povoleno (Pauldura, 2013). Podle důvodové zprávy k NOZ stojí dědické právo na dvou hlavních zásadách a to: Zásadě zachování hodnot do budoucnosti, jako výraz solidarity společnosti a dosažení cílů sahajících přes několik generací. A zásadě individualistického pojetí dědického práva, vědomí člověka, že jeho majetek přejde na osoby jemu blízké, a tak podporují jeho starostlivost o dědictví a rodinu (OBCZAN, 2013).

Termínem **pozůstalost** označujeme celý majetek, který byl ve vlastnictví zůstavitele, a to včetně jeho dluhů. Do pozůstalosti naopak nemohou být zahrnuty práva a povinnosti, kterými zůstavitel mohl disponovat. „*Ten, komu náleží dědické právo je dědic. Pozůstalost ve vztahu k dědici představuje jeho dědictví*“. **Dědický nápad**, právo dědit vzniká se smrtí zůstavitele, nemůže tedy dědit ten, kdo zemřel před zůstavitelem nebo zároveň s ním (Novotný a Novotná, 2014, s.11).

Dědická nezpůsobilost, vylučuje z dědického práva určitou osobu, která se svým jednáním vůči zůstaviteli, stala nehodnou dědit. V případě, že by tato osoba dědila odporovalo by to zásadám spravedlnosti i morálce. Podle NOZ se tato osoba dopustila trestného činu vůči zůstaviteli, jeho předku, potomku nebo manželu. Úmyslně zůstavitele k projevu poslední vůle donutila nebo jej k ní lstivě svedla, totéž platí pro dědice, který zůstavitelovu vůli zfalšoval, zatajil nebo úmyslně zničil, výjimkou je pouze, to že by

zůstavitel tento čin nezpůsobilému dědici výslovně prominul (Zákon občanský zákoník, 2012, § 1481).

3.2 Pořízení pro případ smrti

Podle Nového občanského zákoníku (dále NOZ) je důležité, aby bylo pořízení pro případ smrti, tedy poslední vůle člověka, sepsáno v klidu s rozvahou a svobodně bez závislosti na jiných osobách. Novotný upozorňuje, že autoři NOZ mysleli i na situace, kdy zůstavitel, který byl umístěn v pečovatelském zařízení, chce odkázat část majetku někomu z personálu, taková situace může být podle NOZ řešena pouze sepsáním závěti ve formě veřejné listiny (Novotný a Novotná, 2014, s.42). Kvůli možnému nátlaku ze strany zamýšleného dědice, který jakožto pracovník ve zdravotních nebo sociálních službách je osobou, na které je zůstavitel závislý. Dědí se na základě dědické smlouvy, ze závěti nebo ze zákona. Dědické právo vzniká smrtí zůstavitele, toto právo nelze převést ani s ním jinak naložit (Zákon občanský zákoník, 2012, § 1476). Poslední pořízení lze pořídit buď jednostrannou smlouvou, tedy závětí či odkazem nebo dědickou smlouvou, která je dvoustranným právním aktem a zůstavitel v ní může naložit pouze s třemi čtvrtinami svého majetku.

Dědit lze celkem třemi cestami, a to dědickou smlouvou, ze závěti a ze zákona a do dědických titulů lze nepřímou zařadit i dovětek, který je spíše doplňkem závěti. Dědické tituly jsou řazeny podle právní síly, kdy dědická smlouva má právní sílu největší a dědění ze zákona nejmenší (Novotný a Novotná, 2014, s.12).

3.3 Dědění ze zákona, dle dědických tříd

Dědická posloupnost se týká té části pozůstalosti, kterou neřeší dědická smlouva ani závěť. Dědicové jsou rozděleni do šesti dědických tříd od nejbližšího příbuzenstva po vzdálenější. Pokud nedědí nikdo z nich nastává tzv. Odúmrt' (Zákon občanský zákoník, 2012, § 1634), kdy dědí stát, který na rozdíl od dědiců nemá možnost dědictví odmítnout, ani nemá právo na odkaz.

V první dědické třídě dědí zůstavitelovy děti a jeho manžel/ka, každý z nich stejným dílem. Místo manžela může dědit nesezdaný partner, který žil se zůstavitelem po dobu jednoho roku ve společné domácnosti. V druhé třídě dědí manžel, rodiče a osoby žijící spolu se zůstavitelem nebo závislé na zůstaviteli. Manžel dědí alespoň nejméně polovinu pozůstalosti a ostatní dědicové rovným dílem. Ve třetí třídě dědí sourozenci zůstavitele a

druh/družka žijící se zůstavitelem po dobu nejméně 1 roku. Ve čtvrté třídě dědí prarodiče zůstavitele stejným dílem. V páté třídě jsou dědici prarodiče rodičů zůstavitele a v šesté třídě dědí děti dětí sourozenců zůstavitele a děti prarodičů zůstavitele (Zákon občanský zákoník, 2012, § 1635 - § 1641)

S problematikou dědění ze zákona souvisí pozice nepominutelného dědice, tedy potomka zůstavitele, popř. potomci potomka. Potomci zůstavitele mají nárok na tzv. povinný díl z dědictví, který v případě, že jsou nezletilí činí tři čtvrtiny jejich zákonného dědického podílu a v případě, že jsou zletilí je povinný díl alespoň čtvrtina ze zákonného podílu. Tento povinný díl nepominutelní dědicové dostanou, vždy když zůstavitel nepodnikne formální kroky k vydědění. Pokud je v závěti nepominutelný dědic opomenut závěť se tím nestává neplatnou, nicméně tento dědic má právo na odškodnění na úkor ostatních zamýšlených dědiců. Soudem může být stanoven splátkový kalendář pro dědice, kteří se nemohou s opomenutým nepominutelným dědicem finančně vyrovnat okamžitě nebo může být stanoven odklad výplaty povinného dílu, obojí musí být zdůvodněno tím, že buď dědictví neobsahuje finanční prostředky pro výplatu nebo musí být dědictví k účelům zaplacení povinného dílu teprve zpeněženo. Do splátek povinného dílu budou započítány i úroky, od chvíle, kdy nepominutelnému dědici vznikl nárok na povinný díl.

Pravidla pro výpočet povinného dílu dědictví umožňují, aby došlo k situaci, kdy nepominutelný dědic, žádnou výplatu povinného dílu nedostane. Například v případě, že ze dvou sourozenců byl jeden zůstavitelem obdarován před zůstavitelovou smrtí, soud může rozhodnout o započtení daných darů do pozůstalosti a výsledkem je že téměř celý zbylý majetek může zdědit druhý dědic, protože první už byl obdarován ve výši dědictví, které by se při dělení na poloviny dělilo de facto na čtvrtinu pozůstalosti a dědictví by tak bylo nevyrovnané. Pokud tedy dojde k takové situaci má dědic, který nemá možnost se sám živit nebo nemá prostředky na nutnou výživu, právo na zaopatření. Právo na zaopatření je omezeno právě tím, kolik činil povinný díl z pozůstalosti (Novotný a Novotná, 2014, s.25–35).

3.4 Vydědění

Tento právní úkon má význam, pouze ve směru k nepominutelným dědicům, tedy k vlastním potomkům. Pokud chceme dosáhnout toho, aby nedědil někdo z příbuzných, stačí pořídit závěť, ve které je lze vynechat (Kovářová, 2015, s. 72).

Vydědit nepominutelného dědice, lze pouze ze zákonem přesně stanovených důvodů.

1. *Dědic neposkytl zůstaviteli potřebnou pomoc v nouzi.*
2. *Dědic o zůstavitele neprojevuje opravdový zájem, jaký by projevovat měl.*
3. *Dědic byl odsouzen pro trestný čin spáchaný za okolností svědčících o jeho zvrhlé povaze.*
4. *Dědic vede trvale nezřízený život.*
5. *Marnotratnost*

Vydědit může zůstavitel i své potomky, kteří jsou zadlužení nebo je jejich chování finančně nerozvážené (marnotratné) a existují, zde odůvodněné obavy o to, aby zůstal z dědictví povinný díl pro jejich potomky. Zůstavitel má pouze jednu možnost, pokud pomineme darovací smlouvu, kdy by byl na vnuky zůstavitelem převeden majetek, již za jeho života. Povinný díl zůstává dětem svého potomka, nebo jejich vnukům. Zde se projeví ochrana zásady cíle dědění, tedy přechod majetku ze starší generace na generaci mladší (Zákon občanský zákoník, 2012, § 1647). Pokud zůstavitel neuvede důvod vydědění nepominutelného dědice, při dědickém řízení mu bude vypočten povinný díl a ten mu také připadne. V případě, že osoba, která byla obmýšleným dědicem zůstavitele, a která přišla kvůli neuvedenému důvodu vydědění o majetek, má vůči převodu majetku na nepominutelného dědice námitky, může podat žalobu na špatně vyděděného potomka (Kovářová, 2015, s. 72).

Důvod vydědění zůstavitel uvede v listině o vydědění, která bude přiložena k závěti. Pokud nepominutelný dědic s důvodem svého vydědění nesouhlasí, může své právo uplatnit žalobou. Pokud žalobu nepodá, soud k jeho právu nepominutelného dědice během dědického řízení nepřihlíží. Zvláštní opatření je v zákoně uvedeno ohledně potomků vyděděného dědice a jejich práva dědit. Pokud vyděděný potomek přežije zůstavitele, nedědí ani dotčení vnuci zůstavitele, ale pokud vyděděný potomek zemře, před zůstavitelem jeho potomci, tedy zůstavitelovi vnuci dědí (Zákon občanský zákoník, 2012, § 1646).

3.5 Dědická smlouva

Jedná se o právní akt dvoustranný, vyžaduje se forma veřejné listiny, zůstavitel může touto smlouvou ošetřit pouze tři čtvrtiny pozůstalosti, nikoliv pozůstalost celou. Dědickou smlouvu (DS) mohou samozřejmě pořídit pouze osoby plně svéprávné, jinak se vyžaduje souhlas opatrovníka osoby s omezenou svéprávností. DS je hůře zrušitelná než závěť, protože její zrušení vyžaduje souhlas obou stran, vzhledem k tomu, že její pořízení zakládá

práva i povinnosti u obou účastníků smluvního vztahu (Občanský zákoník, 2012, § 1582 - § 1585).

Zajímavostí je, že dědická smlouva může mít negativní obsah v tom smyslu, že se některý ze zákonných nebo nepominutelných dědiců rozhodne zříci se v ní dědictví. DS může být dokonce uzavřena ve prospěch třetí strany, která nemusí být přímým účastníkem smlouvy, pokud tato třetí strana nakonec nedědí, automaticky se ruší zřeknutí se dědictví obsažené v DS. Přestože zůstavitel pořídil dědickou smlouvu, může se svým majetkem, jakkoliv dále nakládat. Smluvnímu dědici v dědickém řízení následně připadne případný zbytek majetku, který měl zdědit, a který se díky zůstavitelovu jednání za jeho života mohl zmenšit. Povolovaný dědic, nemá možnost převést právo dědit po zůstaviteli na třetí stranu. Neplatná dědická smlouva může být považována za závěť, pokud bude mít její náležitosti (Novotný a Novotná, 2014, s.75–79).

3.6 Odkaz

Člověk, který přijímá odkaz není dědic, ale odkazovník, ten na rozdíl od dědice neodpovídá za úhradu zůstavitelových dluhů. Odkazem vzniká odkazovníku pohledávka na vydání určité věci, popř. jedné či několika věcí určitého druhu, nebo na zřízení určitého práva. Tento nový institut zajišťuje zůstaviteli možnost odkázat například obraz, automobil, ale i právo na zřízení reálného břemene nebo služebnosti. Pohledávku z odkazu může odkazovník uplatnit přímo vůči osobě, která byla určena v zůstavitelově pořízení pro případ smrti. Jedna osoba může být jak dědicem, tak odkazovníkem. Odkazy se na dědictví vybírají poměrově vůči dědickým podílům všech spoludědiců. Pouze v případě, že zůstavitel přikáže jednomu spoludědici, aby věc vydal se toto ruší. NOZ vyžaduje, aby každému dědici zůstala aspoň čtvrtina dědictví bez odkazů, toto opatření brání tomu, aby se dědictví odkazy zcela vyčerpalo (Zákon občanský zákoník, 2012, § 1594 - § 1598).

3.7 Závěť

Je druhý právně nejsilnější dědický titul, přednost před děděním ze závěti má dědická smlouva. Je to jednostranný právní akt zůstavitele, který tímto posledním pořízením přesněji určuje rozdělení svého majetku. Stále zde nesmí být opomenut povinný díl pozůstalosti pro potomka, který nebyl vyděděn, popřípadě se dědictví nezřekl. I pokud dědic v závěti bude opomenut neznamená to, že by závěť byla automaticky neplatná. Aby byla závěť platná musí splňovat obecné podmínky platnosti právního jednání: projev vůle pravé a vážné, prosté omylu, projev určitý a srozumitelný. Závěť musí být opatřena datem, pokud

je pořízeno více závětí a jedna je bez data bude považována za neplatnou. Závěť by měla být sepsána s ohledem na obvyklý význam slov, pokud si však zůstavitel navykl používat vlastní názvy pro části svého majetku, je na to brán při dědickém řízení ohled. Zůstavitel může k závěti přidat odkaz na určitý dokument či listinu, které následně budou použity pro vysvětlení zůstavitelovi poslední vůle. Závěť tedy může být pořízena na více než jedné listině. Je nezbytné, aby zůstavitel povolal v závěti dědice sám, nemůže někoho pověřit povoláním dědice, není možné sepsat za někoho závěť a to ani na základě plné moci. Závěť vždy zřizuje pouze jeden člověk, nelze pořídit závěť spolu s někým dalším a to ani mezi manželi (Zákon občanský zákoník, 2012, § 1494 - § 1497).

Jak už bylo výše řečeno závěť musí být prostá omylu, což znamená, že pokud například zůstavitel odkáže část svého majetku osobě, která se vydává za někoho jiného, část závěti, která se týkala této osoby je neplatná nebo odkazuje věci, které si myslí, že jsou v jeho vlastnictví, ale není tomu tak. Pokud se omyl týká celé závěti, činí ji to neplatnou celou (Zákon občanský zákoník, 2012, § 1529 - § 1531).

3.7.1 Náležitosti závěti

Závěť může být učiněna pouze písemně až na stav přímého ohrožení života, kdy lze závěť pořídit ústně. Lze ji pořídit jak soukromou, tak veřejnou listinou. Pokud má formu soukromé listiny rozlišujeme mezi závětí holografickou (vlastní rukou) a alografickou (psací stroj nebo počítač). Závěť pořízená notářským zápisem je veřejnou listinou (Novotný a Novotná, 2014, s.47).

3.7.2 Závěť pořízená soukromou listinou

Holografická závěť

Závěť je sepsána vlastní rukou zůstavitele a jím podepsaná. U tohoto typu se tedy automaticky vylučuje sepsání závěti elektronickými prostředky, osobou nevidomou nebo osobou, která neumí psát. V případě, že by nastaly pochybnosti o pravosti závěti, lze si vyžádat grafologický posudek, který by měl snadno určit, zda zůstavitel závěť skutečně napsal (Zákon občanský zákoník, 2012, § 1533).

Alografická závěť

Zde je vyžadováno, aby zůstavitel listinu sepsanou například na počítači a vytištěnou vlastnoručně podepsal. Také musí před dvěma svědky prohlásit, že listina skutečně obsahuje jeho vůli, tito svědkové musí na závěť také připojit své podpisy. Není nutné, aby byli

přítomni sepisování závěti, musí pouze vyslechnout prohlášení zůstavitele o pravosti závěti. Svědek závěti musí být osobou svéprávnou, znalou jazyka, což znamená, že svědkem nemůže být osoba intaktní (nevidomá, neslyšící, nemá aj.) (Zákon občanský zákoník, 2012, § 1534).

Pokud by osoba se smyslovým postižením chtěla závěť pořídit, musí to být za přítomnosti tří svědků, kteří ovládají způsob komunikace, kterým se zůstavitel dorozumívá, a to kvůli ověření pravosti závěti. U dané závěti musí být uvedeno, že zůstavitel není schopen číst nebo psát a také se uvádí, kdo za zůstavitele závěť napsal, přečetl a tlumočil, také se musí uvést způsob dorozumění, který zůstavitel použil (Zákon občanský zákoník, 2012, § 1535, § 1536).

Závěť s úlevami

Za běžných podmínek je zákonem stanoveno, že závěť musí mít psanou formu (Zákon občanský zákoník, 2012, § 1532). Nicméně v případě přímého ohrožení života např. autonehoda, je možné pořídit závěť ústně. Je nutná přítomnost tří současně přítomných svědků, ti by měli sepsat písemný záznam zůstaviteli vůle. Pokud toto neudělají, bude následovat výslech svědků a protokol z něj bude dědickým titulem (Zákon občanský zákoník, 2012, § 1542).

3.7.3 Závěť pořízená veřejnou listinou

Jedná se o notářský zápis sepsaný notářem, ve zvláštních případech může notáře zastoupit starosta (Zákon občanský zákoník, 2012, § 1543), velitel námořního plavidla (Zákon občanský zákoník, 2012, § 1544), velitel vojenské jednotky, popřípadě voják s hodností důstojníka (Zákon občanský zákoník, 2012, § 1545).

V případě, že závěť veřejnou listinou pořizuje osoba nevidomá, je jí zápis závěti přečten a musí před třemi svědky projevit, že závěť je podle její vůle. Notář do zápisu vloží, že nevidomá osoba projevila se závětí souhlas. Každá osoba, která má ze zákona možnost sepsat listinu o závěti má povinnost přesvědčit se, že zůstavitel jedná s rozvahou, vážně a bez donucení. Závěť formou veřejné listiny mohou sepsat i nezletilý, kteří již dovršili věk 15 let (Novotný a Novotná, 2014, s.47).

NOZ ukládá povinnost mlčenlivosti každému účastníkovi sepisování závěti, tedy pisateli, svědkům, předčitateli, tlumočnicku, schovateli nebo úřední osobě. Toto opatření má předejít možným potížím v případě, že by se ještě za života zůstavitele dozvěděli dědicové,

jaké podíly budou či nebudou dědit a zůstaviteli by to způsobilo potíže (Zákon občanský zákoník, 2012, § 1550).

Zůstavitel může povolat tzv. vykonavatele závěti, který se má postarat o řádné splnění vůle zůstavitele. Vykonavatel má právo hájit před soudem platnost závěti, dokazovat nezpůsobilost dědice či odkazovníka. Pokud nebyl zůstavitelem povolán správce pozůstalosti, jehož úkolem je spravovat majetek po zůstaviteli a plnit příkazy zadávané vykonavatelem závěti, zastoupí vykonavatel pozici správce (Zákon občanský zákoník, 2012, § 1677 - § 1679).

V závěti mohou být stanoveny podmínky, tedy události, u kterých není jisté, že k nim v budoucnu dojde.

Podmínka odkládací – na její existenci je vázán vznik právního účinku. Může jí být např. podmínka, že dědic dostuduje.

Podmínka rozvazovací – s její existencí právní účinek zaniká.

Pokud je podmínkou, určité jednání dědice nebo odkazovníka, které je možné opakovat, musí být jednání vykonáno až po smrti opatrovníka, aby byla podmínka považována za splněnou (Novotný a Novotná, 2014, s. 59, 60).

3.7.4 Doložení času

V závěti může zůstavitel, dědici nabytí pozůstalosti odložit např. až dosáhne určitého věku nebo je možné určit, že dědic nabyde dědictví pouze na určitou dobu. Pokud je stanoven čas nabytí dědictví, může se stát, že dědic se jej nedožije, v tom případě přechází dědictví na dědice zamýšleného původního dědice. Pokud by bylo stanoveno nemožné doložení času, tedy by bylo jasné, že daná doba nikdy nastat nemůže, tak se na doložení času bude hledět jako na nemožnou podmínku, ke které se nepřihlíží (Zákon občanský zákoník, 2012, § 1564 - § 1566).

3.7.5 Přední dědic a následný dědic

Přední dědic je osoba, která nabývá dědictví pouze do okamžiku, kdy bude splněná konečná doba. Pozůstalost nabývá smrtí zůstavitele. **Následný dědic**, je ten, který má nabytí dědictví, díky podmínce uvedené v závěti odloženo na dobu, kdy danou podmínku splní. Po předním dědici může vyžadovat sepsání celého majetku veřejnou listinou, který v dědictví nabyl. Přední dědic může věc z pozůstalosti zcizit nebo zatížit dluhem, pouze v případě, že

má notářský zápis o souhlasu následného dědice s tímto krokem. Pokud toto udělá bez výše uvedeného souhlasu a daná část pozůstalosti je zapsána ve veřejném seznamu i s jeho následným dědicem, jednání předního dědice nemá žádné právní účinky. Pokud daná pozůstalost ve veřejném seznamu zapsána není, následný dědic nemá jinou možnost než využít standartního domáhání se právní neúčinnosti, podle obecné úpravy relativní neúčinnosti (Novotný a Novotná, 2014, s. 61).

Příkaz, který může závěť také obsahovat určuje dědici nebo odkazovníkovi, aby s pozůstalostí určitým způsobem zacházel, aby něco vykonal či opomenul. Takovým příkazem je například pokyn, že dědic nesmí daný majetek zcizit. Pokud dědic příkaz nesplní, dědictví ztratí. Pokud není vymezena doba, po kterou nesmí dědic věc zcizit popř. pokud není tento požadavek v souladu s vážným zájmem hodným právní ochrany, může dědic podat návrh soudu, který rozhodne, že se k zákazu zcizení nepřihlíží (Zákon občanský zákoník, 2012, § 1569, § 1570).

Náhradnictví, při děděním dědického podílu, určuje, kdo bude dědit v případě, že obmýšlený dědic dědit nebude. Zůstavitel má volnost v tom, určit za jakých podmínek náhradní dědic bude dědit. Může povolat i více náhradníků, kteří jsou v pořadí za prvním.

Svěrenské nástupnictví zavazuje dědice, aby přenechal pozůstalost dalšímu dědici v pořadí, pokud dojde k události, která je specifikována v pořízení pro případ smrti. Oba instituty jsou podobné, pokud není jasné, zda zůstavitel povolal náhradníka nebo svěrenského nástupce považuje se jeho nařízení za povolání náhradníka (Novotný a Novotná, 2014, s. 69–73).

3.8 Pozůstalost s dluhy a její dědění

Pokud se dědic rozhodne dědictví obtížené dluhy přijmout, musí jej přijmout i s dluhy a ty následně splatit. Pokud uplatní výhradu soupisu, platí dluhy pouze do výše zděděného majetku, pokud toto neudělá a dluhy mají vyšší finanční hodnotu než pozůstalost, musí uhradit zbytek dluhů, které nepokryje likvidace pozůstalosti ze svých finančních prostředků (Zákon občanský zákoník, 2012, § 1701 - § 1704).

3.8.1 Výhrada soupisu

Dědicové nabydou dědictví potvrzením soudu, předtím mohou věřitelé vymáhat dluh pouze na správci pozůstalosti a domáhat se splacení pouze z majetku, který pozůstalost obsahuje. Dědic nebo správce pozůstalosti může požádat soud o vyhledání dluhů

zůstavitele, ten vyzve věřitele, aby v určité lhůtě přihlášily a doložily své pohledávky. Tento návrh musí být vydán, před rozhodnutím soudu o potvrzení dědictví. Pokud se nějaký věřitel opozdí s vymáháním dluhu i přesto že byl podán návrh soudu na vyhledání dluhů zůstavitele, nemá již nárok na plnění pohledávky, toto platí, pokud je pozůstalost již vyčerpána pohledávkami a chrání tak dědice předtím, aby museli tento dluh platit z vlastních prostředků (Novotný a Novotná, 2014, s.108).

4 Demografie Kyjovska

Kyjov je malé město nacházející se v Jihomoravském kraji, 40 km jihovýchodně od Brna, jeho součástí jsou Nětčice, Boršov a Bohuslavice. Nejbližší okolí Kyjova má ráz odlesněné pahorkatiny s poli, sady a vinicemi. V okolí najdeme také Věteřovskou vrchovinu, Ždánický les a Chříby.

Samotné město má populaci 11 405 obyvatel, v pověřené působnosti má dalších 41 obcí a to: Archlebov (880), Dambořice (1 380), Žarošice (1 080), Uhřice (747), Násedlovice (849), Věteřov (503), Nechvalín (345), Dražůvky (276), Želetice (499), Ždánice (2 516), Stavěšice (342), Strážovice (5 614), Sobůlky (862), Mouchnice (320), Moravany (741), Čeložnice (403), Vřesovice, Kostelec (908), Hýsly (395), Skalka (160), Ježov (720), Žeravice (1 033), Bzenec (4 288), Domanín (973), Těmice (904), Syrovín (346), Milotice (1 901), Vacenovice (2 183), Svatobořice–Mistřín (3 564), Šardice (2 174), Hovorany (2 146), Ostrovánky (233), Nenkovice (471), Věteřov (503), Labuty (170), Kelčany (242), Žádovice (756), Bohuslavice (Kyjov), Skoronice (523), Vlkoš (1 063) a Lovčice (794). Počty obyvatel jsou z roku 2016 uvedeny v závorkách za názvem obce (Český statistický úřad, 2016, s. 83–85).

MIKROREGIONY KYJOVSKA

(MĚSTO KYJOV. *Působnost obce – mikroregiony*, 2011)

V teoretické části jsem specifikovala význam právního vědomí, stručně popsala historii dědického práva od 12. století, spolu s pojmy, které k němu patří. Charakterizovala jsem dědické tituly a závěť podle NOZ, také jsem zpracovala problematiku nepominutelného dědice, vydědění a dědění zadlužené pozůstalosti a uvedla základní údaje o oblasti Kyjovska. Nyní tedy mohu přejít k empirické části.

Empirická část

5 Analýza informací z výzkumného šetření

V empirické části bakalářské práce bude zpracována analýza informací získaných v dotazníkovém šetření od obyvatel Kyjovska. Celkem bylo, ke zde, uvedeným údajům zpracováno 119 dotazníků. U druhé otázky se pracuje pouze s respondenty, kteří kladně odpověděli na první otázku, tedy s 92 respondenty.

5.1 Stanovení cíle empirické části

V této fázi výzkumného šetření musí být stanoven cíl, který bude v následujících částech práce realizován. Hlavním cílem empirické části práce je zjistit a zhodnotit vnímání obyvatel Kyjovska o možnosti dědění ze závěti. Z tohoto hlavního cíle vyvodíme dílčí cíle:

- zjistit, zda obyvatelé Kyjovska měli dostatek informací o tom, že byl občanský zákoník rekonstruován
- zjistit, jaká je informovanost o dědickém právu v oblasti Kyjovska

V teoretické části práce je podrobněji uveden obsah, na který se budu prostřednictvím dotazníků respondentů tázat.

5.2 Stanovení výzkumného problému

„Vymezení a základní formulace problému jsou základním předpokladem úspěšnosti jakéhokoliv výzkumu. Proto musí výzkumník věnovat tomuto klíčovému východisku značnou pozornost“ představuje Pelikán (2007, s. 37).

V oblasti právního vědomí není problém v nedostatku, jevů, které by bylo možno zkoumat. Některé monografie se zabývají dokonce pouze zkoumáním právního vědomí samotného. Právě tyto a jiné odborné publikace patří k nejdůležitějším zdrojům při určování výzkumného problému, jako další zdroje lze uvést internet nebo konzultace s odborníky. Po prozkoumání informačních zdrojů jsem pro svou bakalářskou práci určila následující výzkumný problém.

Jak jsou obyvatelé Kyjovska obeznámeni s problematikou dědění ze závěti, tedy jaké je jejich právní vědomí v oblasti dědického práva.

Na tento výzkumný problém, se budu snažit získat odpovědi prostřednictvím dotazníkového šetření.

5.3 Stanovení výzkumných otázek

Otázky, které budou zařazeny v dotazníku budou vycházet ze stanoveného výzkumného problému. Obecně by otázky v dotazníku měly být srozumitelné i laikům, proto je lepší vyhnout se odborným termínům a pokud to nelze, ptát se raději pomocí situačních otázek, co by respondent dělal v určité situaci.

Při tvorbě dotazníku by měly být podle Chrásky dodrženy tyto pravidla:

Jasnost a srozumitelnost – respondent musí otázkám rozumět, měly by být přizpůsobeny předpokládanému věku respondenta.

Jednoznačnost – je třeba aby dané otázky měly pouze jeden význam.

Rozsah – není vhodné používat k výzkumu příliš dlouhý dotazník, respondenty by délka mohla odradit.

Zjišťování příčin – nepoužívat otázky začínající slovem proč, pokud nechceme ve výzkumu zjistit příčinu.

Vyhnout se sugestivním otázkám.

Dotazník by měl obsahovat **pokyny k vyplnění.**

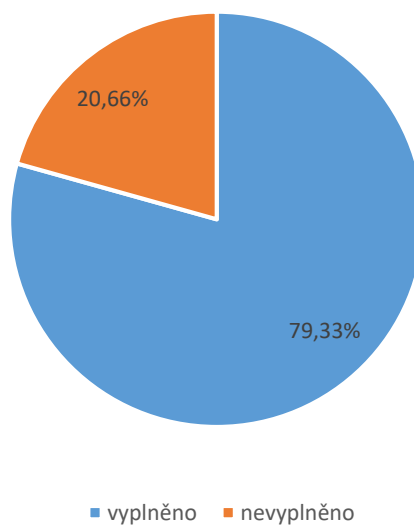
Pořadí otázek – ty nejdůležitější otázky, by z psychologického hlediska, měly být zařazeny uprostřed dotazníku. (Chráska, 2007, s. 169, 170)

1. Z jakých zdrojů informace o dědickém právu obyvatelé Kyjovska čerpali.
2. Jak dobře znají obyvatelé Kyjovska dědické tituly.
3. Jaké mají obyvatelé Kyjovska povědomí o závěti.
4. Jaké povědomí mají obyvatelé Kyjovska o dědění zadlužené pozůstalosti.

5.4 Dotazníkové šetření

Dotazníky byly náhodným výběrem rozdány respondentům, kteří si je předali mezi svými rodinami a známými, kteří mají bydliště v okolí Kyjovska, byla použita papírová forma dotazníků, z důvodu regionálního omezení šetření na Kyjovsko, jsem nepoužila elektronický dotazník. Vzhledem k tomu, že se mi vrátil dle mého názoru dostatečný počet papírových dotazníků, nebylo třeba využívat možnosti internetu pro rozesílání dalších. Ze 150 rozdaných dotazníků bylo správně vyplněných vráceno 119. Návratnost tedy byla 79,3%, což je celkem dobrý výsledek, vzhledem k tomu, že pro papírovou formu dotazníků, které nejsou všechny předávány osobně Chráska určil přibližnou návratnost 30% - 60% (Chráska, 2007, s. 175). Domnívám se, že zvýšenou návratnost dotazníků, lze vysvětlit tím, že jsem část osobně doručila a počkala až jej respondenti vyplní. Druhá část dotazníků, které jsem osobně nepředávala se vrátila později a v menším počtu. Dotazníky byly v oběhu od 1.3. do 17. 3. 2017.

Návratnost dotazníků

5.5 Skladba respondentů

Jak bylo uvedeno výše, celkově se mi podařilo vyhodnotit 119 dotazníků, ze 150 rozeslaných. Složení respondentů bylo následující.

Z hlediska pohlaví:

- 46 mužů
- 73 žen

Z hlediska věku:

- 23 respondentů ve věku 18–26 let
- 48 respondentů ve věku 27–45 let
- 43 respondentů ve věku 46–59 let
- 8 respondentů ve věku 60 let a více

Z hlediska dosaženého vzdělání:

- 78 respondentů s vysokoškolským vzděláním
- 2 respondenti s vyšším odborným vzděláním
- 15 respondentů se středoškolským vzděláním s maturitou
- 7 respondentů s výučním listem nebo SŠ bez maturity
- 7 respondentů se základním vzděláním

Z hlediska bydliště:

- 57 respondentů žije ve městě
- 62 respondentů žije na vesnici

Ve vzorku jasně převažují respondenti s vysokoškolským vzděláním, což by mohlo zkreslit výsledky šetření. Nepodařilo se získat více respondentů z kategorie nad 60 let věku, jinak je vzorek celkově vyvážený.

5.6 Vyhodnocení získaných dat

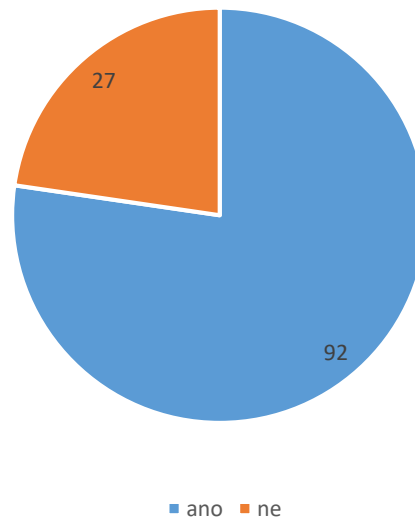
V této kapitole je mým cílem podrobné vyhodnocení odpovědí na jednotlivé otázky dotazníku. Odpovědi budou vyhodnoceny slovně a graficky, pomocí výsečových grafů.

Otázka č. 1

Víte, že v dědickém právu došlo v roce 2012 k významným obsahovým změnám?

Jedná se o uzavřenou otázku, kde měli respondenti na výběr z odpovědí ano nebo ne. Měla ověřit, zda respondenti zaznamenali rekonstrukci občanského zákoníku a její vliv na dědické právo.

Zaznamenali jste změny v dědickém právu z roku 2012?

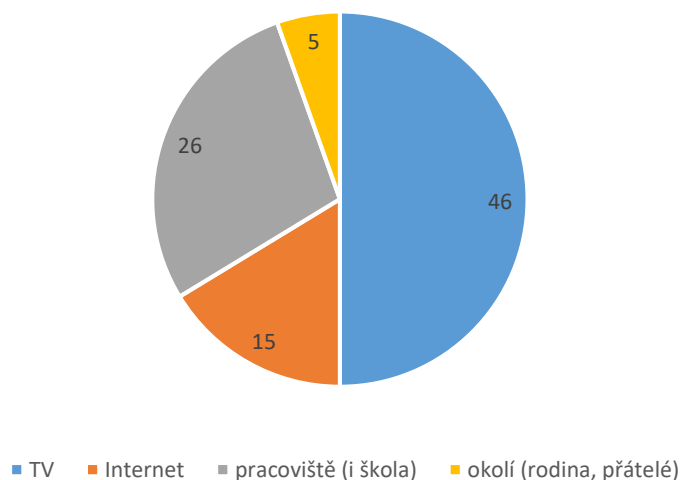
Zde můžeme vidět, že převážná většina respondentů o změně věděla, v době, kdy vcházel NOZ v účinnost, byla tato skutečnost dostatečně medializovaná, což vychází z odpovědí na další otázku v mém dotazníkovém šetření.

Otázka č. 2

Odkud jste se o této změně v dědickém právu dozvěděli? (pokud jste na předchozí otázku odpověděli „ne“, můžete přejít k otázce č. 3

Tato otázka umožňovala respondentům, vybrat si ze čtyř možností a to, že o vstoupení NOZ v účinnost se dozvěděli ze svého okolí (rodina, přátelé), v práci, z televize nebo na internetu v dotazníku bylo ponecháno volné místo pro jiné, ale nikdo jej nevyplnil. Na tuto otázku odpovídali pouze respondenti, kteří odpověděli kladně na první otázku, tedy 92 respondentů.

O změně občanského zákoníku a dědického práva jsem se dozvěděl/a z:

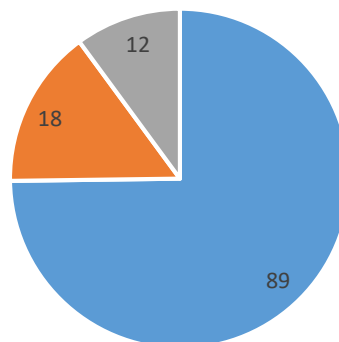
Z tohoto grafu vyplývá, že nejvíce respondentů, kteří o změně věděli se o ní dozvěděli z médií celkem 61 z 92 respondentů. Méně respondentů se o změně dozvědělo v práci nebo ve škole a menšina 5 respondentů zjistila tuto informaci, ze svého okolí. Z tohoto zjištění plyne, že rekodifikace občanského zákoníku a s ní související změny v dědickém právu byly dostatečně medializovány a poměrně dost lidí si změnu i zapamatovalo.

Otázka č. 3

Kterými způsoby, lze dědit? (podle Nového občanského zákoníku)

Zde měli respondenti tři možnosti, záměrně jsem nedávala možnost nevím, protože je vysoká pravděpodobnost, že by mohla být označována často, pokud si respondent nebyl jistý, odpověď tedy tipoval.

Dědit lze:

- ze zákona (dle dědických tříd), dědickou smlouvou, závětí a odkazem
- ze zákona (dle dědických tříd) a závětí
- ze zákona (dle dědických tříd), dědickou smlouvou a odkazem

Správnou odpověď tedy, že dědit lze ze zákona, dědickou smlouvou, závětí a odkazem zvolila většina respondentů. Volba správné odpovědi pravděpodobně bude souviset s tím, že dědické právo v nové podobě už je několik let uplatňováno a tak se někteří respondenti s dědickými tituly mohli už v praxi setkat.

Otázka č. 4

Jakými způsoby můžete pořídit závěť?

Otázka, měla zjistit, zda respondenti vědí, jak sepsat závěť nebo jakou má mít závěť formu, tedy zda ji lze napsat rukou atp. Na výběr byli tři možnosti.

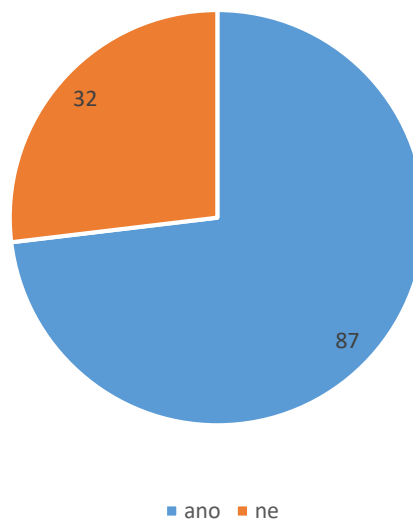
Přes polovinu respondentů, zde vybralo správnou první možnost, 28 bylo toho názoru, že závěť lze pořídit pouze u notáře a 18 respondentů si myslelo, že závěť musí být zavedena do centrální evidence a být podepsána před svědky. V této problematice respondenti nebyli tolik informováni, jako ve zbytku dotazů.

Otázka č. 5

Lze zcela vydědit své potomky, bez uvedení důvodu?

Tato otázka byla záměrně formulována tak, aby bylo jednoznačné, že potomek by nedostal vůbec nic i přes neuvedení důvodu vydědění. Předpokládala jsem, že většina lidí bude informována o skutečnosti, že vydědit vlastního potomka je právně náročné.

Lze vydědit potomka, bez uvedení důvodu?

Zde se splnil můj předpoklad, 73 % respondentů bylo informováno o tom, že potomek patří mezi nepominutelné dědice a jeho vydědění je svázáno s uvedením důvodu. Obeznamenost v tomto případě, bude tak vysoká pravděpodobně proto, že už při účinnosti zákoníku z roku 1964 musel být pro vydědění uveden důvod, takže nelze zcela jistě tvrdit, že respondenti u této odpovědi vycházeli ze své znalosti NOZ.

Otázka č. 6

Znáte význam pojmu „dědická smlouva“?

Vzhledem k tomu, že dědická smlouva byla zavedena až NOZ a není často užívaným dědickým titulem, lze u této otázky spíše ověřit jestli, respondenti opravdu znají novou úpravu dědického práva.

Asi 64% respondentů pojem dědická smlouva znala, abych se vyhnula mylným kladným odpovědím zařadila jsem další otázku, která žádala respondenty, kteří odpověděli kladně, aby vysvětlili, význam tohoto dědického titulu.

Otázka č. 7

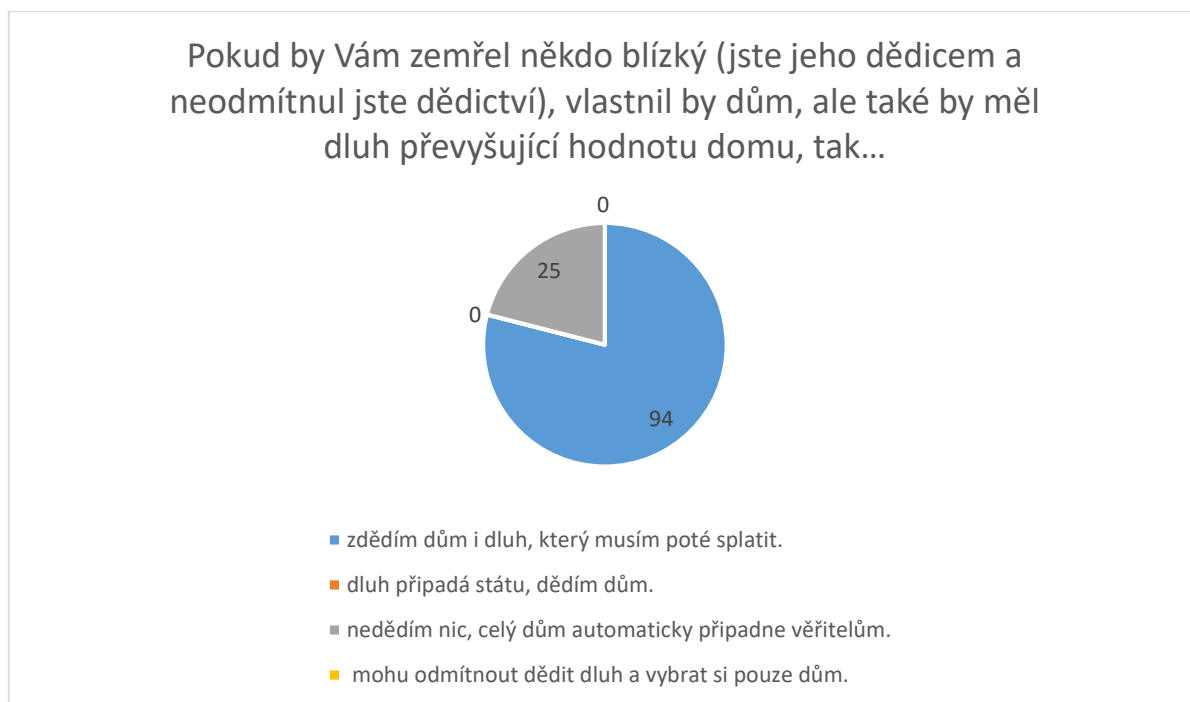
Krátce popište rozdíl mezi závětí a dědickou smlouvou:

Zde měli respondenti vysvětlit, co podle nich dědická smlouva je. Otázka byla otevřená. V některých případech bylo na dotaznících vidět, že si respondent rozmyslel svou odpověď na předchozí otázku a zaškrtnl opravně „ne“ na dotaz, zda pojem znají. U některých méně čitelných jsem si nebyla jistá a někteří respondenti si s dědickou smlouvou zaměnili závěť. Ale v závěru mohu říct, že alespoň polovina z dotázaných odpověděla správně, a to, že dědická smlouva je dvoustranný akt, uzavřený ještě za života zůstavitele, po vzájemné dohodě s dědicem.

Otázka č. 8

Pokud by Vám zemřel někdo blízký (jste jeho dědicem a neodmítnul jste dědictví), vlastnil by dům, ale také by měl dluh převyšující hodnotu domu, tak...

Tato otázka byla situační, kdy se respondenti měli rozhodnout mezi jednou ze čtyř předkládaných možností, pokračování této věty.

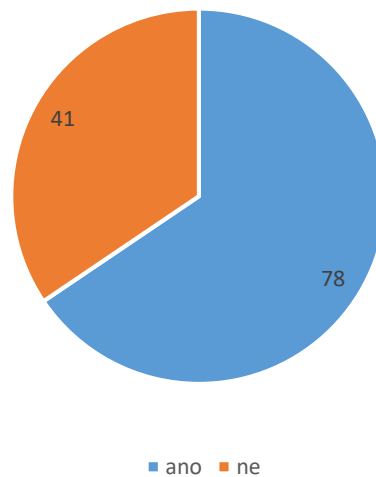
V této otázce si respondenti vybrali z nabízených odpovědí pouze dvě, 79% respondentů označilo správnou odpověď. S děděním zadlužené pozůstalosti byli tedy respondenti celkem obeznámeni nebo vytušili, že dluh nebude přecházet na stát a ani automaticky na věřitele, když dědictví neodmítnou. Věřitelé si sice mohou dluh nárokovat u správce pozůstalosti, ale pokud dědic neodmítne dědit, platí dluhy zůstavitele, převyšující hodnotu pozůstalosti, ze svých prostředků.

Otázka č. 9

Máte jedno dítě a manžela/ku, můžete sepsat závěť, která bude pouze ve prospěch vašeho dítěte?

V této otázce měli respondenti, na výběr ze dvou možností ano či ne.

Lze, všechen majetek odkázat pouze vašemu jedinému potomku?

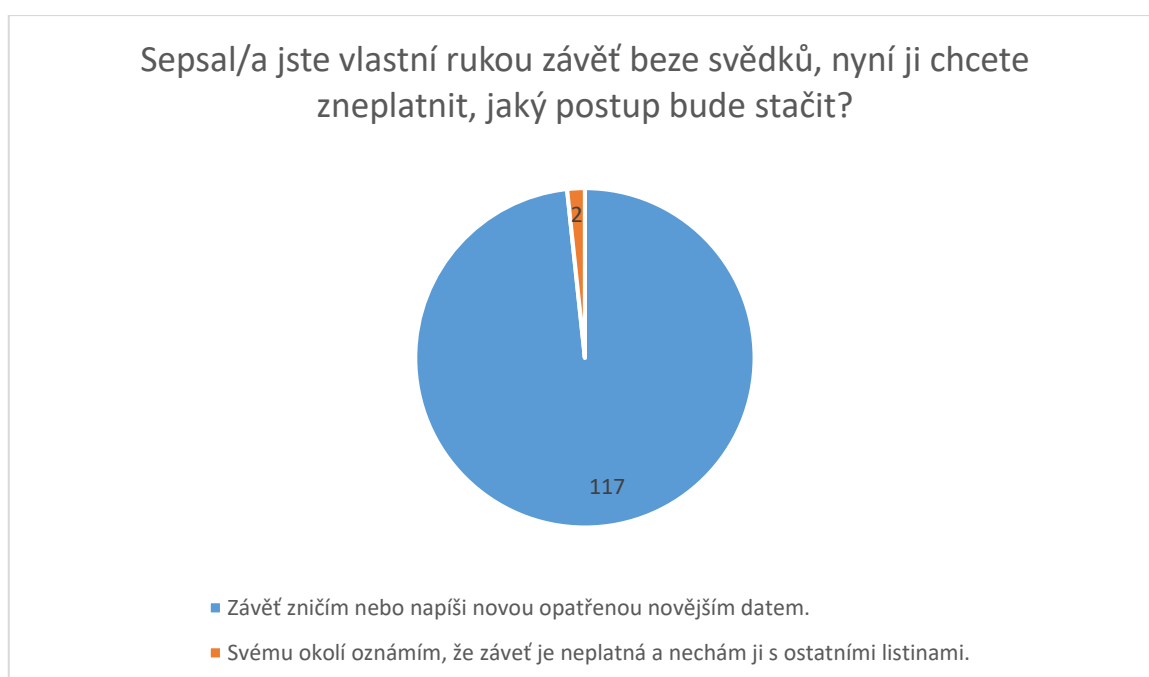

V grafu vidíme, že většina v tomto případě 66% respondentů správně ví nebo tuší, že manžel na rozdíl od potomka není nepominutelným dědicem, a proto může nastat situace, kdy všechen majetek zdědí na základě závěti pouze potomek.

Otázka č. 10

Sepsal/a jste vlastní rukou závěť beze svědků, nyní ji chcete zneplatnit, jaký postup bude stačit?

U této otázky měli respondenti na výběr ze dvou možností, a to že závěť zničí, popř. napíší druhou opatřenou novějším datem nebo listinu nechají na místě, ale svému okolí oznámí, že tato závěť není platná. Vzhledem k tomu, že druhý postup je hodně nespolehlivý, protože okolí takovou okolnost nemusí vůbec předat a i tak vzhledem k chybějícímu záznamu by bylo nejisté, že závěť bude zneplatněna při případném dědickém řízení, není překvapením, že všichni respondenti až na dva zvolili první možnost.

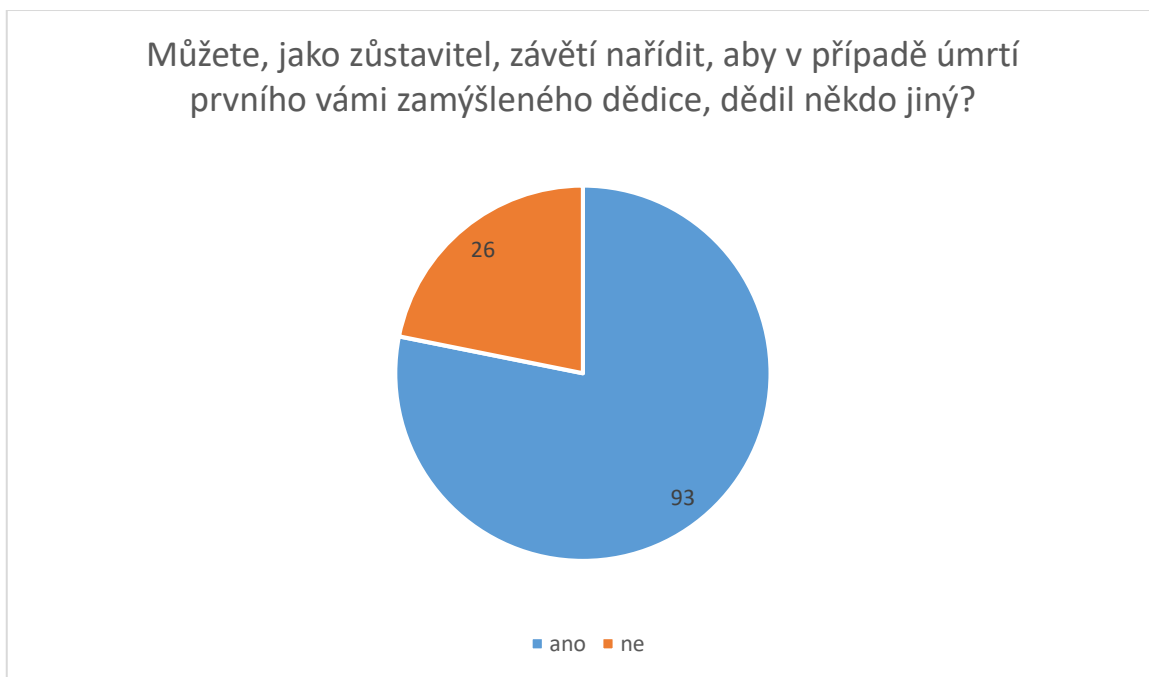

Tato otázka byla spíše z těch méně náročných, kvůli náročnosti předchozích otázek. Z psychologického hlediska měla v dotazníku spíš odpočinkovou funkci.

Otázka č. 11

Můžete, jako zůstavitel, nařídit, aby v případě úmrtí prvního vámi zamýšleného dědice, dědil někdo jiný?

V této uzavřené otázce měli respondenti dvě možnosti ano či ne.

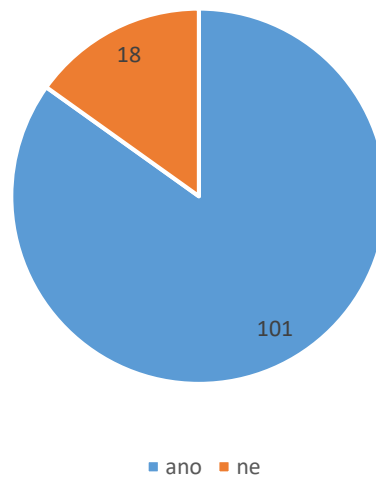
Většina respondentů správně zvolila možnost ano. Tato otázka se týkala přímo možností, které závěť umožňuje specifikovat. Je velmi pozitivní, že respondenti vědí, že v závěti mají větší svobodu s nakládáním se svým majetkem, než měli za účinnosti předchozího občanského zákoníku. Tato otázka je provázaná s další, která se také týká možností, které závěť poskytuje v naložení s pozůstalostí.

Otázka č. 12

Může být v závěti stanovena určitá podmínka, kterou musí dědic splnit, aby mohl zdědit pozůstalost?

Další uzavřená otázka, kde měli respondenti na výběr z možností ano či ne.

Může být v závěti, stanovena určitá podmínka, kterou musí dědic splnit, aby mohl zdědit pozůstalost?

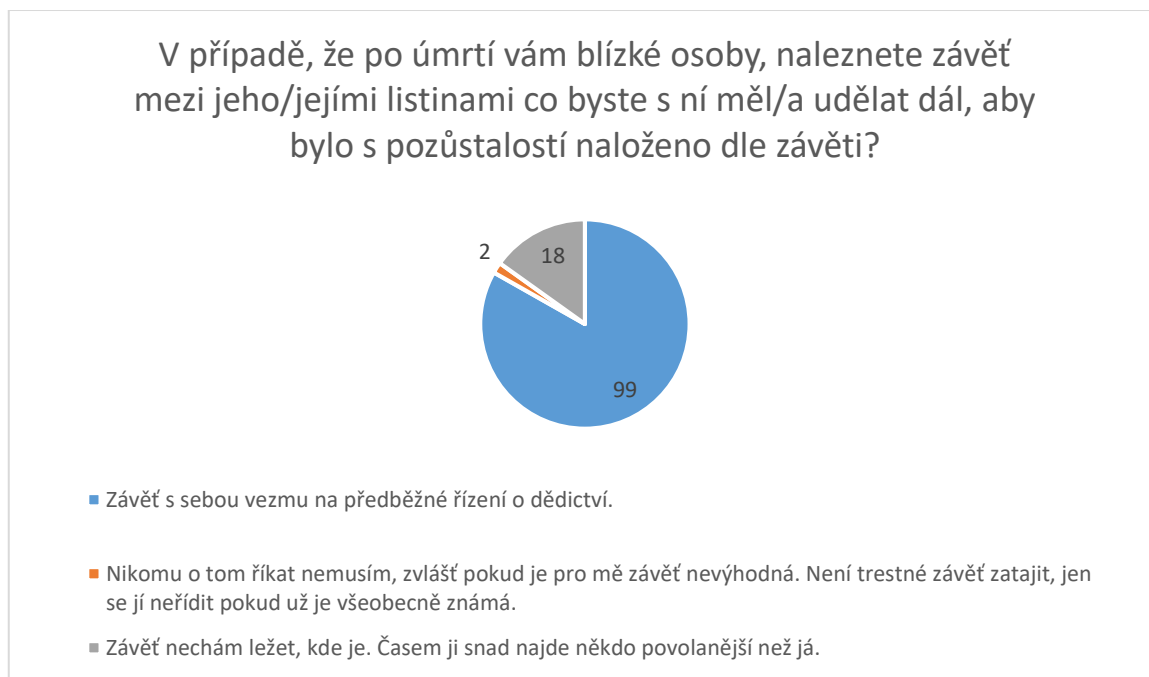

Jak vidíme na grafu, respondenti jsou celkem dobře informováni o možnosti, projevit v závěti konkrétní požadavky.

Otázka č. 13

V případě, že po úmrtí vám blízké osoby, naleznete závěť mezi jeho/jejími listinami co byste s ní měl/a udělat dál, aby bylo s pozůstalostí naloženo dle závěti?

U této otázky byly respondentům předloženy tři možnosti postupu.

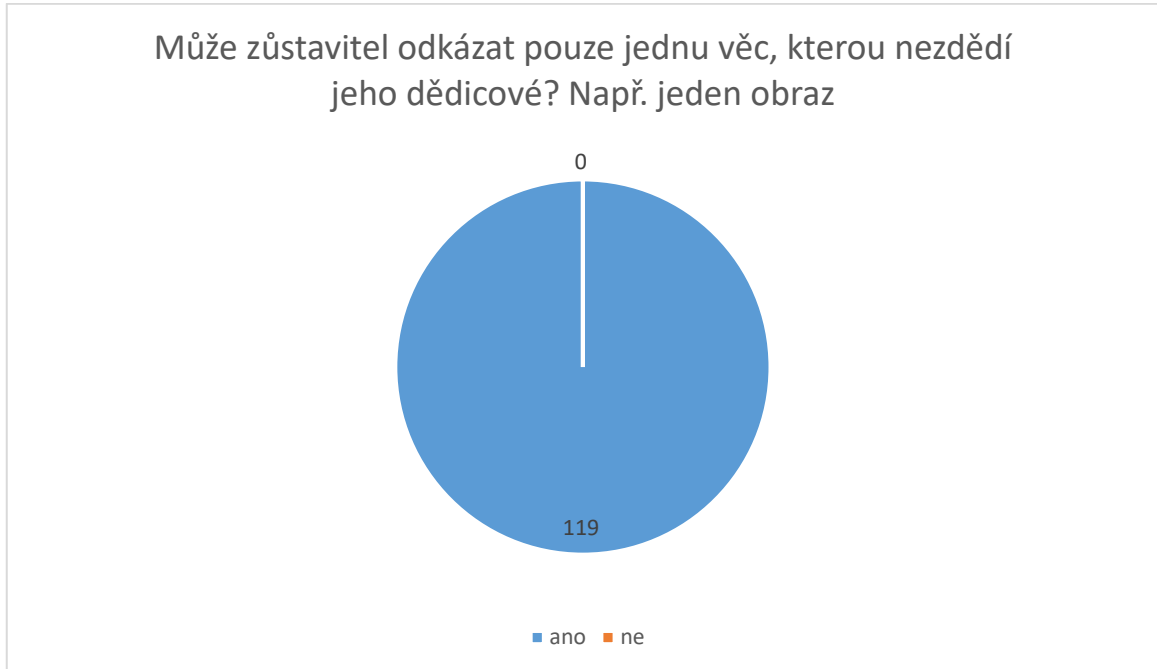

Je pozitivní, že většina respondentů si uvědomuje, že zatajení závěti je nejen nemorální, ale činí je také nezpůsobilým dědicem. I přesto se vyskytli odpovědi, že závěť může nálezce nechat být na místě, kde ji našel, takovým činem by také došlo k zatajení závěti.

Otázka č. 14

Může zůstavitel odkázat pouze jednu věc, kterou nezdědí jeho dědicové? Např. jeden obraz

Otázka byla uzavřená s odpovědí ano či ne.

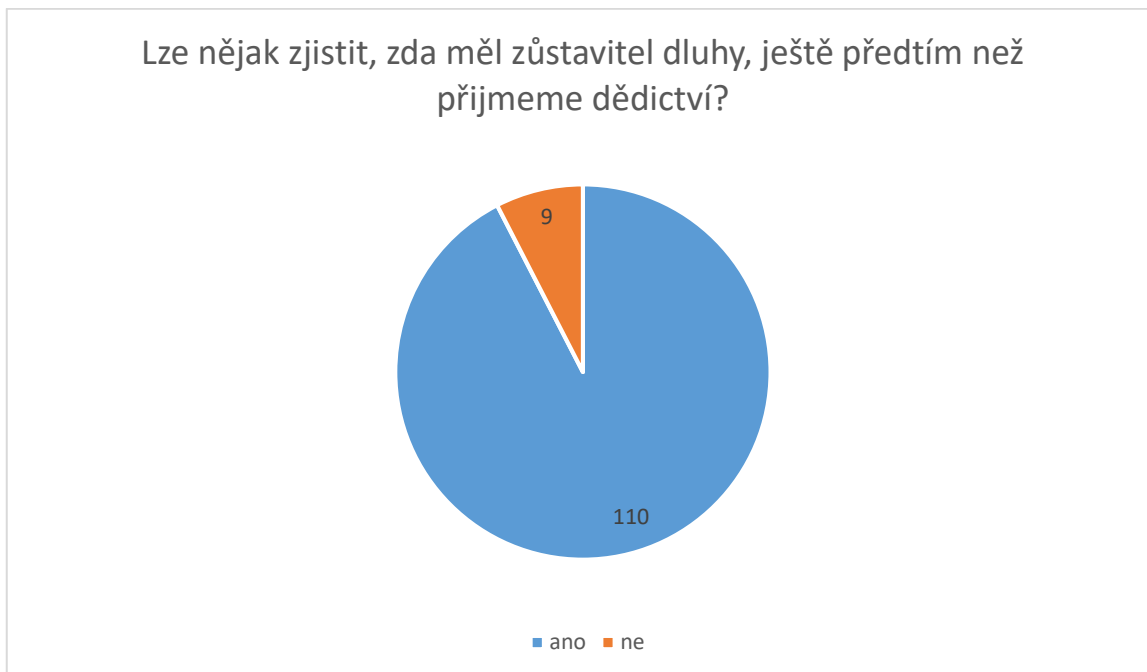
Všichni respondenti zvolili možnost ano, tudíž je ve všeobecné známosti, že lze odkázat pouze jednu věc, tak aby dědicové byli nuceni daný předmět, popř. obnos vydat odkazovníku. I když není jisté, že si respondenti uvědomují, že při tomto procesu nejsou dědici, ale odkazovníky.

Otázka č. 15

Lze nějak zjistit, zda měl zůstavitel dluhy, ještě předtím, než přijmeme dědictví?

Otázka měla zjistit informovanost respondentů o dědění zadlužené pozůstalosti.

Celkem 110 respondentů si uvědomuje, že lze nějakým způsobem zjistit a nechat sepsat dluhy, které zůstavitel má vůči věřitelům. Je pozitivní, že si tento fakt respondenti uvědomují, vzhledem k tomu, že podle NOZ ručí při přijetí zadluženého dědictví neomezeně. Existuje tedy předpoklad, že pokud by se ocitli v situaci, kdy by dědili a nebyli by si jistí, zda pozůstalost není zadlužená, začali by se zajímat o možnosti, jak si zjistit stav pozůstalosti a možné závazky zůstavitele vůči věřitelům.

5.7 Shrnutí výsledků

V této kapitole shrnu výsledky dotazníkového šetření a odpovím na výzkumné otázky, které jsem stanovila v kapitole 5.4.

Z jakých zdrojů informace o dědickém právu obyvatelé Kyjovska čerpali.

Na tuto výzkumnou otázku se snaží najít odpověď otázky 1. a 2., které se týkají toho, zda obyvatelé Kyjovska zaznamenali změnu v dědickém právu, tedy i rekonstrukci občanského zákoníku. Další otázka se týká toho, jak se o rekonstrukci dozvěděli, zda od přátel a rodiny, na pracovišti nebo prostřednictvím médií. Dle získaných dat, většina respondentů věděla o změně v dědickém právu, není jisté, zda si respondenti uvědomovali, že se tato změna stala v rámci většího celku, tím je myšlen občanský zákoník. Obvykle byli se změnami více seznámeni lidé s vysokoškolským vzděláním a středoškolským s maturitou, věkově se skupina pohybovala na 30 let věku. Většina respondentů se o změnách dozvěděla z médií, tedy z televize nebo internetu, zbytek získal informace ve škole, na pracovišti nebo od známých.

Jak dobře znají obyvatelé Kyjovska dědické tituly. (jiné než závěť)

Tomuto problému se v dotazníku věnují otázky č. 3, 6, 7, a 14. Zjišťovala jsem jimi, zda respondenti vědí o existenci všech dědických titulů. Dle otázky č. 3, 75 % respondentů uvedlo správně všechny dědické tituly, takže o jejich existenci respondenti vědí. Otázky 6. a 7. se zabývají, dědickou smlouvou 67 % respondentů uvedlo, že znají význam pojmu dědická smlouva a následně její aspoň polovina z nich dokázala správně specifikovat v otevřené otázce. Otázka č. 14 zjišťovala, zda respondenti znají odkaz, který je také jistou formou dědického titulu. V této otázce všichni respondenti uvedli, že lze pořídit, tak aby dědicové museli vydat konkrétní předmět odkazovníku. Z těchto zjištění vyplývá, že obyvatelé Kyjovska jsou s možnostmi dědických titulů relativně obeznámeni i když ne všichni vědí přesně jaký je rozdíl mezi závětí a dědickou smlouvou.

Jaké mají obyvatelé Kyjovska povědomí o závěti.

Tato výzkumná otázka byla v dotazníku zastoupena největším počtem otázek, z důvodu tématu této bakalářské práce. Odpovídají na ni otázky č. 4, 5, 9, 10, 11, 12 a 13. Dle dat z nich získaných více než polovina respondentů věděla, jakými způsoby lze závěť pořídit, že přes jistou volnost, které se jim v nakládání s jejich majetkem dostane, nemohou vydědit nepominutelného dědice, tedy svého potomka. Překvapivě si 66 % respondentů,

také uvědomovala, že mezi nepominutelné dědice nepatří manžel a mohou tedy vše odkázat svému potomku (otázka č. 9). Respondenti byli ve velké většině dobře obeznámeni s faktem, že ke zneplatnění staré závěti ji stačí, buď zničit nebo napsat novou opatřenou novějším datem, také si uvědomovali větší svobodu v naložení se svým majetkem v tom, že mohou určit náhradního dědice pro případ, že by obmyslený dědic zemřel či si určit podmínky, za jakých pozůstalost dědici připadne. Pozitivní je také, že většina respondentů si uvědomuje, že v případě nalezení závěti, o které nikdo neví, mají povinnost její existenci ohlásit notáři, který se dědickým řízením zabývá, popřípadě soudu.

Jaké povědomí mají obyvatelé Kyjovska o dědění zadlužené pozůstalosti.

Dědění zadlužené pozůstalosti obsahují otázky 8. a 15. Dle odpovědí respondentů jich většina ví, že na rozdíl od předešlé úpravy dědického práva, mají povinnost hradit dluhy zůstavitele neomezeně, pokud dědictví přijmou a z odpovědí na otázku č. 15, si 92 % respondentů také myslí, že lze nějakým způsobem dluhy zůstavitele zjistit, ještě před přijetím dědictví. V této oblasti jsem vyšší informovanost očekávala, jelikož jde o poměrně silně medializované téma i tak je samozřejmě velmi pozitivní že respondenti znají nebo aspoň tuší, že existují možnosti, jak zadlužení pozůstalosti zjistit.

Závěr

Cílem teoretické části mé práce bylo rozebrat úpravy dědických posloupností zákonných i testamentárních na našem území a přinést stručný pohled na historický vývoj dědického práva se zaměřením na dědický titul závěti na našem území cca od 12. století n.l. Podrobně celou problematiku v rámci práce tohoto rozsahu postihnout opravdu nešlo, jenom od 12. století do zavedení účinnosti ABGB, by práce potřebovala rozsah několika stovek stran. Pokusila jsem se tedy stručně popsat nejdříve právní vědomí a jeho vliv na to, jak lidé vnímají zákon a jak se zákony řídí. Následně vybrat nejdůležitější pojmy z historického dědického práva a vysvětlit jejich obsahový význam. Kapitola druhá tedy popisuje dědické právo od 12. století n.l. až po dědění za účinnosti zákona č. 40/1964 Sb. občanský zákoník.

Středověké zemské právo vycházelo spíše z tradičnějšího rodového a kmenového uspořádání, tedy nenavazovalo na mnohem vyspělejší právo římské, na to navazovalo spíše právo městské. První kodifikací zemského práva bylo Vladislavské zřízení zemské, kde měla výsadní postavení šlechta na úkor měšťanů a panovníka. Až v 17. století se české zemské právo více inspirovalo římským právem a roku 1627 došlo ke změnám v dědickém právu, kdy měla závěť, tehdy kšaft silnější právní postavení než zákonná posloupnost příbuzenstva.

Během účinnosti ABGB důležitost závěti rozhodně neklesala, existovala, zde určitá volnost při odkazování a zůstavitel mohl z různých důvodů vydědit svého potomka. Během právníkové dvouletky, která dědické právo podstatně zredukovala a společensky došlo k posunu v tom, že bylo přijatelnější dědit ze zákona s ohledem na vztahy v rodině. Další úprava občanského zákoníku v roce 1964, měla za následek zrušení odkazu, jako institutu pro socialistickou společnost nevhodného a nepotřebného. Totéž bylo prohlášeno o dědické smlouvě, společné závěti nebo svěrenském náhradnictví.

Tento zákoník byl účinný až do roku 2014, kdy byl po dlouhých diskuzích nahrazen rekodifikovaným občanským zákoníkem, který dědické právo podstatně změnil a dopřál zůstaviteli mnohem větší svobodu v rozhodnutí o rozdělení jeho majetku mezi pozůstalé. Následující kapitola se podrobněji věnuje popisu dědického práva, které je účinné v současnosti a je obsaženo v Zákoně č.89/2012 Sb., občanském zákoníku, který je účinný od roku 2014. Popisují v něm dědické tituly: dědění ze zákona, dědickou smlouvu, odkaz a závěť, která je pojata nejpodrobněji. Oproti předchozímu zákoníku

z roku 1964, byly znovuzavedeny dědické tituly, dědická smlouva a odkaz stejně jako svěrenské nástupnictví, náhradnictví nebo určení podmínky, za jaké může dědic pozůstalost zdědit. V poslední teoretické kapitole se také krátce zabývám děděním zadlužené pozůstalosti.

Cílem empirické části mojí práce bylo zjistit jaké je právní vědomí obyvatel Kyjovska o možnosti dědění ze závěti. Dotazníky byly náhodným výběrem rozdaný obyvatelům Kyjovska. Byla použita papírová forma dotazníku, kvůli větší kontrole nad bydlištěm respondenta, z rozdaných 150 dotazníků, jich ve zpracovatelném stavu bylo vráceno 119. Z výzkumného šetření vyplynulo, že obyvatelé Kyjovska se v dědickém právu celkem dobře orientují. Respondenti se obvykle o změně v dědickém právu dozvěděli z médií, vzhledem k tomu, že změny v občanském zákoníku, byly našimi médii prezentovány hodně není toto zjištění nijak překvapující. Velká většina respondentů v dotazníku, vybrala možnost se správně uvedeným výčtem dědických titulů, také byli seznámeni s možností odkazu a zhruba polovina jich znala pojem dědická smlouva, i když si ji někteří, dle zjištění z dotazníku zaměnili se závětí. O možnostech, které poskytuje zůstaviteli sepsání závěti, měli respondenti správné informace, většina nebo přinejmenším polovina označila správně způsoby, jakými lze závěť pořídit a také jak ji zničit. Respondenti byli obeznámeni i s tím, že potomek je nepominutelný dědic, ale manželka už ne, že v závěti mohou určit náhradního dědice nebo podmínky, za jakých bude obmyslený dědic dědit. Z 92 % se respondenti v dotazníku domnívali, že ještě před přijetím dědictví, lze zjistit, zda zůstavitel neměl dluhy. Také si uvědomovali, že v případě, že zadluženou pozůstalost přijmou, budou hradit závazky zůstavitele v neomezené výši.

Výsledky výzkumného šetření shledávám pozitivní, mohly být zkresleny větším počtem respondentů s vysokoškolským vzděláním, tito respondenti dosahovali lepších výsledků než ostatní. Lepších výsledků také dosahovali respondenti vyššího věku než 30 let, již z logiky věci je jasné, že osoby mladší nemusely mít tolik životních zkušeností se situacemi, které by vyžadovali znalost dědického práva. Naopak se ukázalo, že neexistuje žádný významný rozdíl v právním vědomí, mezi respondenty žijícími ve městě a na vesnici, toto zjištění lze nicméně také zdůvodnit tím, že největší město zahrnuté do oblasti šetření mělo pouze přes 11 000 obyvatel, možná by byly výsledky jiné, kdyby do šetření byly zahrnuty města s vyššími počty obyvatel. Obecně lze říci, že výsledky překonali očekávání, může to být způsobeno nedávnou úpravou

občanského zákoníku a následnou medializací změn, které v něm proběhly nebo také, tím, že se lidem daří shromážďovat větší majetek než dříve, a tudíž více přemýšlejí nad jeho dalším využitím. V nedávné době, se rozšířil trend odkázat část svého majetku k charitativním účelům (Sedřová, Právo, 2016) a lidé si tedy zjišťují, jak tento proces správně zahájit.

Znalost dědického práva a možnosti dědění ze závěti je tedy mezi obyvateli Kyjovska uspokojivá. Výsledky šetření neprokázaly, že by některá skupina respondentů vykazovala příliš nízkou znalost práva, není tedy třeba činit v této oblasti žádné razantní kroky. Jelikož právo reguluje celou společnost a její chování, vždy tu bude prostor pro zlepšení a potřeba zvednout právní vědomí občanů ČR. Pouze občan znalý právních norem, jim může své chování přizpůsobit, k určité neznalosti právních norem dochází také kvůli jejich časté novelizaci, a právě proto je důležité i nadále zprostředkovávat právní normy, jejich adresátům, ať už účelovými kurzy nebo prostřednictvím médií. Vyšší právní vědomí je v zájmu všech, jak státu, tak jeho občanů.

Bibliografie

Odborná literatura

ADAMOVIÁ, Karolina a Antonín SÝKORA. *Dědické zemské právo v české historii: k obsahu českého zemského hmotného dědického práva od patrimoniálního státu do poloviny 17. století se zvláštním zřetelem k Obnovenému zřízení zemskému, Deklaratoriím a Novelám*. Ostrava: Key Publishing, 2013. Právo (Key Publishing). ISBN 978-80-7418-196-2.

BEDNÁŘ, Václav. *Testamentární dědická posloupnost*. 1. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o., 2011. 304 s. ISBN 978-80-7380-292-9.

CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Praha: Grada, 2007. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-1369-4.

KNAPP, Viktor a Aleš GERLOCH. *Právní propedeutika*. 2., upr. vyd., (ve Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk 1. vyd.). Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. Vysokoškolské učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-386-5.

KNAPP, Viktor. *Teorie práva*. Praha: C. H. Beck, 1995. ISBN 80-7179-028-1.

KOVÁŘOVÁ, Daniela. *Dědické právo podle nového občanského zákoníku: praktická příručka*. Praha: Leges, 2015. Praktik (Leges). ISBN 978-80-7502-097-0.

MIKEŠ, Jiří a MUZIKÁŘ, Ladislav. *Dědické právo v teorii a praxi*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2011. 432 s. Praktik. ISBN 978-80-87212-79-0.

NOVOTNÝ, Petr a Monika NOVOTNÁ. *Nový občanský zákoník*. Praha: Grada, 2014. Právo pro každého (Grada). ISBN 978-80-247-5168-9.

PAULDURA, Lukáš a kol. *Slovník právních pojmů: občanský zákoník*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2014. 231 s. Rekodifikace. ISBN 978-80-7478-660-0.

SCHELLEOVÁ, Ilona a SCHELLE, Karel. *Dědické právo podle nového občanského zákoníku*. Praha: Linde Praha, 2012. 151 s. Monografie. ISBN 978-80-7201-931-1.

SVOBODA, Jiří a KLIČKA, Ondřej. *Dědické právo v praxi*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2014. xxviii, 377 s. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-266-3.

URBAN, Michal. *Efektivní strategie formování právního vědomí středoškolských studentů: případy z praxe*. Praha: Leges, 2013. Teoretik. ISBN 978-80-7502-013-0.

VEČEŘA, Miloš a Martina URBANOVÁ. *Právní vědomí v teoreticko-empirickém pohledu*. Brno: Masarykova univerzita, 2015. ISBN 978-80-210-7783-6.

VEČEŘA, Miloš a Martina URBANOVÁ. *Základy sociologie práva*. 2. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1996. Edice učebnic Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. ISBN 80-210-2973-0.

MIMEKOVÁ, Lucie. *Závěť - jako dědický titul v historii, v současnosti a v právní úpravě de lege ferenda*. Brno, 2007. Diplomová práce. Masarykova Univerzita Brno. Právnická fakulta. Vedoucí práce Markéta SELUCKÁ.

OLIVA, Jakub. *Právní vědomí*. Olomouc, 2014. Diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci. Právnická fakulta. Vedoucí práce Petr OSINA.

REJFKOVÁ, Hana. *Pojem a institut dědictví*. Brno, 2010. Bakalářská práce. Bankovní institut vysoká škola. Vedoucí práce Miroslav ČAPEK.

Internetové zdroje

ČESKO. Zákon č. 141 ze dne 23. října 1950 Občanský zákoník [online]. © AION CS, s.r.o. 2010–2017 [cit. 2017-04-17]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1950-141>

ČESKO. Zákon č. 40 ze dne 5. března 1964 Občanský zákoník [online]. © AION CS, s.r.o. 2010–2017 [cit. 2017-04-17]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1964-40>

ČESKO. Zákon č. 89 ze dne 22. března 2012 Zákon občanský zákoník [online]. © AION CS, s.r.o. 2010–2017 [cit. 2017-04-17]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Počet obyvatel v obcích k 1.1. 2016* [online]. Český statistický úřad, 2016 [cit. 2017-04-18]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/32853387/1300721603.pdf/cba78096-1cf5-4fde-b20a-3074b2f135f9?version=1.0>

MĚSTO KYJOV. *Působnost obce – mikroregiony* [online]. Město Kyjov, 2011 [cit. 2017-04-18]. Dostupné z: http://www.mestokyjov.cz/assets/File.ashx?id_org=7843&id_dokumenty=3034

OBCZAN.cz komunitní portál o rekodifikaci: Důvodová zpráva k § 1475 [online]. Praha: OBCZAN, 2013 [cit. 2017-04-11]. Dostupné z: <https://www.obczan.cz/zakon/noz/cast-treti/hlava-iii/dil-1?detail-item-4187-comments-item-775-expanded=1>

SEĎOVÁ, Stáňa. *Čtvrtina Čechů už sepsala závět'* [online]. Právo. 2016 [cit. 2017-04-17]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/finance/415254-ctvrtina-cechu-uz-sepsala-zavet.html>

SILBEY, S. S. *Legal Consciousness* [online]. New Oxford Companion to Law. 2008 [cit. 2017-04-17]. Dostupné z: http://web.mit.edu/ssilbey/www/pdf/Legal_consciousness.pdf

Tschechische Rechtssprache [online]. Regensburg: Universität Regensburg, 2017 [cit. 2017-04-11]. Dostupné z: http://www.uni-regensburg.de/Einrichtungen/ZSK/Tschechische_Rechtssprache/lexicon/glossarEntries/singularni_sukcese.html

Příloha č. 1

Vážená paní, Vážený pane,

obracím se na Vás s žádostí o vyplnění dotazníku, který se týká informovanosti obyvatel Kyjovska o možnosti dědění ze závěti. Jsem studentkou 3. ročníku oboru Pedagogika – veřejná správa na Univerzitě Palackého v Olomouci a tento dotazník bude sloužit pouze k účelu zpracování výzkumného šetření v praktické části mé bakalářské práce a je zcela anonymní.

Děkuji za Váš čas. Jana Kriváková

U každé otázky zakroužkujte jednu Vámi zvolenou odpověď.

Jste:

1. žena
2. muž

Věk:

- 18–26 let
- 27–45 let
- 46–59 let
- 60 let a více

Nejvyšší dosažené vzdělání:

1. ZŠ
2. SŠ bez maturity nebo výuční list
3. SŠ s maturitou
4. VOŠ
5. VŠ

Bydlíte:

1. na vesnici
2. ve městě

1. Víte, že v dědickém právu došlo v roce 2012 k významným obsahovým změnám?

1. ano
2. ne

2. Odkud jste se o této změně v dědickém právu dozvěděli? (pokud jste na předchozí otázku odpověděli „ne“, můžete přejít k otázce č. 3)

1. TV
2. Internet
3. pracoviště (i škola)
4. okolí (rodina a přátelé)

3. Kterými způsoby, podle vás lze dědit? podle Nového občanského zákoníku

1. ze zákona (dle dědických tříd), dědickou smlouvou, závětí a odkazem
2. ze zákona (dle dědických tříd) a závětí
3. ze zákona (dle dědických tříd), dědickou smlouvou a odkazem

4. Jakými způsoby, lze pořídit závěť?

1. Ručně ji napsat se svědky, i bez nich, notářským zápisem nebo ústně v případě přímého ohrožení života.
2. Pouze u notáře.
3. Mohu ji sepsat sám/a, ale musí ji podepsat svědci a musí být zavedena do centrální evidence.

5. Lze zcela vydědit své potomky, bez uvedení důvodu?

4. ano
5. ne

6. Znáte význam pojmu dědická smlouva?

1. ano
2. ne

7. Krátce popište rozdíl mezi závětí a dědickou smlouvou:

8. Pokud by Vám zemřel někdo blízký (jste jeho dědicem a neodmítnul jste dědictví), vlastnil by dům, ale také by měl dluh převyšující hodnotu domu...

1. zdědím dům i dluh, který musím poté splatit.
2. dluh připadá státu, dědím dům.
3. nedědím nic, celý dům automaticky připadne věřitelům.
4. mohu odmítnout dědit dluh a vybrat si pouze dům.

9. Máte jedno dítě a manžela/ku, můžete sepsat závěť, která bude pouze ve prospěch vašeho dítěte?

1. ano
2. ne
3. jiné

10. Sepsal/a jste vlastní rukou závěť beze svědků, nyní ji chcete zneplatnit, jaký postup bude stačit?

1. Závěť zničím nebo napíši novou opatřenou novějším datem.
2. Svému okolí oznámím, že závěť je neplatná a nechám ji s ostatními listinami.

11. Můžete, jako zůstavitel, nařídit, aby v případě úmrtí prvního vámi zamýšleného dědice, dědil někdo jiný?

1. ano
2. ne
3. ne

12. Může být v závěti stanovena nějaká podmínka, kterou musí dědic splnit, aby mohl zdědit pozůstalost?

1. ano
2. ne

13. V případě, že krátce po úmrtí mě blízké osoby, naleznu závěť mezi jeho/jejími listinami co bych s ní měl/a udělat dál, aby bylo s pozůstalostí naloženo dle závěti?

1. Závěť s sebou vezmu na předběžné řízení o dědictví.
2. Nikomu o tom říkat nemusím, zvláště pokud je pro mě závěť nevýhodná. Není trestné závěť zatajit, jen se jí neřídit, pokud už je všeobecně známá.
3. Závěť nechám ležet, kde je. Časem ji snad najde někdo povolanejší než já.

14. Může zůstavitel odkázat pouze jednu věc, kterou nezdědí jeho dědicové? Např. jeden obraz

1. ano
2. ne

15. Lze nějak zjistit, zda měl zůstavitel dluhy, ještě předtím, než přijmeme dědictví?

1. ano
2. ne